

7223 SAYILI KANUN KAPSAMINDA ÜRÜN SORUMLULUĞU KAVRAMINA GENEL BİR BAKIŞ

*A General View to the Concept of “Product Responsibility”
in the Scope of Law No 7223*

Seda BAŞ*

Özet

Ürün sorumluluğu, üründeki hata nedeniyle bir zarar meydana gelmesi durumunda üreticinin tazmin yükümlülüğünü ifade eden bir kavramdır. Ürün sorumluluğuna neden olabilecek olaylar, çok halkalı zincirlerden oluşur. Bu zincirin ilk halkası, ürünü üreten veya piyasaya süren kişidir. Zincirin diğer halkasını satıcı oluştururken genellikle son halka tüketicidir. Ancak, zarar gören her durumda tüketici değildir; üründeki hata nedeniyle üçüncü kişiler de zarar görebilir. Bu sebeple, zarar görenin her zaman sözleşmeye dayanarak zararını karşılaması mümkün olmayabilir. Zarar görenin üçüncü kişi olması, üreticinin sorumluluğuna engel olmaz. Ürün sorumluluğu, bu gibi istenmeyen olumsuz durumları bertaraf etme amacına hizmet etmektedir. Dolayısıyla ürün sorumluluğu ile, üreticinin, aralarında sözleşme ilişkisi bulunup bulunmadığına bakılmaksızın, üründeki hata nedeniyle zarara uğramış olan herkese karşı sorumluluğu ifade edilmektedir.

Pozitif hukukumuzda, ürün sorumluluğuna ilişkin açık bir kanuni düzenleme, 7223 sayılı Kanun’a kadar bulunmamaktaydı. 7223 sayılı Ürün Güvenliği ve Teknik Düzenlemeler Kanunu, 5 Mart 2020 tarihinde kabul edilerek Resmî Gazete’de yayımlanmıştır. Bu çalışmada, yeni bir hukuki düzenleme olması sebebiyle, ürün sorumluluğu kavramının genel bir bakış açısıyla incelenmesi amaçlanmaktadır.

Anahtar kelimeler: Ürün sorumluluğu, hatalı ürün, güvenli ürün, üreticinin sorumluluğu, 7223 sayılı Ürün Güvenliği ve Teknik Düzenlemeler Kanunu.

Abstract

Product liability is a concept that expresses the compensation responsibility of the producer when the damage occurs due to the fault in the product. The events that may result in product liability consist of multi-link chains. The first link in this chain is the person who produces or puts the product on the market. While the seller is creating the other link of the chain, the last link is usually the consumer. However,

➤ Bu makale Etik Kurul İznine tabi değildir/This article is not subject to Ethics Committee Permission.

➤ Makale Geliş Tarihi/Article Received Date: 02.06.2022

➤ Yayın Kurulu Kabul Tarihi/Editorial Board Acceptance Date: 06.09.2022

* Arş. Gör., Çukurova Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Medeni Hukuk ABD, yildizs@cu.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0001-5382-2663>

it is not always the consumer who suffers; Third parties may also be harmed due to faults in the product. The fact that the injured person is a third party does not prevent the responsibility of the manufacturer. The product liability serves the purpose of eliminating such undesirable negative situations. Therefore, the product liability refers to the responsibility of the manufacturer to anyone who has suffered damage due to a fault in the product, regardless of whether there is a contractual relationship between them.

In our positive law, the legal regulation about the product liability had been absent until the Law No. 7223. Numbered 7223 The Law on Product Safety and Technical Regulations adopted on 5/3/2020 and published in the Official Gazette. In this study, by virtue of being a new legal regulation, it's aimed to examine the concept of product liability with a general perspective.

Keywords: Product liability, defective product, safe product, responsibility of producer, numbered 7223 the Law on Product Safety and Technical Regulations.

GİRİŞ

Sanayi devrimiyle birlikte teknolojinin gelişmesi ve günümüz dünyasında sınırların ortadan kalkması nedeniyle, üretim alanında, yoğunlukla uluslararası dev şirketler önemli bir aktör haline gelmeye başlamıştır. Üretimin büyük bir yoğunluğunu elinde bulunduran bu dev şirketler, seri üretim yaparak dünyanın her tarafına ürünlerini ulaştırmakta ve tüketicilere sunmaktadır. Seri üretimin bir sonucu olarak piyasaya birçok hatalı ürün sunulmakta ve bu ürünlerden çok sayıda insan zarar görmektedir. Söz konusu zarar, tüketicinin malvarlığının eksilmesine, vücut bütünlüğünün ihlaline ve hatta ölüme dahi neden olabilmektedir.

Piyasaya sunulan hatalı ürünlerin kişilere verdikleri zararlardan kimin sorumlu tutulacağı hususu önem arz etmektedir. Bu sorumluluğun kime/kimlere ait olduğunun tespiti kadar sorumluluğun kanuni dayanağı, hukuki niteliği, sorumluluğun kapsamı ve hangi şartlar altında tazminat talep edilebileceği gibi birçok hukuki sorun tüketici açısından çözüme kavuşturulması gereken konulardandır.

Araştırmanın konusu, üreticinin piyasaya sunduğu hatalı mallardan kaynaklanan zararı giderim yükümlülüğünü ifade eden ürün sorumluluğudur. Bu konu, teknolojik gelişmeler karşısında her geçen gün artan bir öneme sahip olmasına rağmen Türk hukukunda hak ettiği değeri görememiştir.

Ürün sorumluluğu konulu bu çalışmada ilk olarak kavramın neyi ifade ettiği açıklanacaktır. Bu kapsamda öncelikle terminoloji sorunu üzerinde durulacaktır. Türk hukukunda ürün sorumluluğunun tarihsel gelişimini anlamak için yabancı hukuklardaki kanunlaşma hareketlerinin de incelenmesi gerekir. Daha sonra kavramın tarihi gelişim süreci hakkında bilgi verilerek kanuni düzenlemelere yer verilecektir. Ürün sorumluluğunun hukuki niteliği konusuna değinildikten sonra sorumluluğun şartları üzerinde durulacaktır. Bu kapsamda “ürün”, “güvenli olmayan ürün” gibi konu bakımından önem arz eden kavramların anlamları tespit edilmeye çalışılacaktır.

Son olarak ürün sorumluluğu, karıştırılması muhtemel sorumluluk türlerinden ayrılmalıdır. Bu kapsamda ayıptan sorumluluk ve garanti sorumluluğundan farkları ortaya konulacaktır.

I. ÜRÜN SORUMLULUĞU KAVRAMI

Ürün sorumluluğu kavramı, genel olarak, üreticinin piyasaya sunduğu ürünün güvenli olmamasından dolayı meydana gelen zararı tazmin yükümlülüğünü ifade eder¹. Ürün sorumluluğunu doğuran olgu, “üretilen ve piyasaya sunulan hatalı ürün”dür². Ürünün hatalı olması, ürünün güvenli olmaması demektir³; bir başka ifadeyle, ürünün güvenli olmasını etkileyen bir

¹ Hartwig Sprau, *Palandt Bürgerliches Gesetzbuch* (77. Bası, 2018) 3024; Andreas Furrer, “Produktesicherheit, Produkthaftung und technische Normung”, *Produktsicherheit und Produkthaftung - Neue Herausforderungen für schweizerische Unternehmen*, Herausgeber: Fellmann, Walter/Furrer, Andreas (Stämpfli Verlag, Bern 2011) 1,16; Ayşe Havutçu, *Türk Hukukunda Örtülü Bir Boşluk: Üreticinin Sorumluluğu* (Seçkin Yayıncılık, Ankara 2005) 21; Çiğdem Kırca, *Ürün Sorumluluğu* (Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara 2007) 1; Zeynep Derya Tarman, “Türk Hukukunda İmalatçının Sorumluluğuna Genel Bir Bakış” (2007) LXV (2) *İÜHFM*, 299, 299-300; Tuba Karaman, “Üreticinin Sorumluluğu” Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Sorumluluk ve Tazminat Hukuku Sempozyumu (28-29 Mayıs 2009), Ankara 2009, 205, 296; Kerem Cem Sanlı ve Yeşim Atamer, “Hukuk ve Ekonomi Perspektifinden İmalatçının Kusursuz Sorumluluğuna Dair Bir Değerlendirme”, *Prof. Dr. Belgin Erdoğan’a Armağan* (Der Yayınları, İstanbul 2012) 769, 769; Tamer İnal, *Tüketici Hukuku* (3. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2014) 390-391; Mustafa Alper Gümüş, *6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi, C I (Madde:1-46)* (Vedat Kitapçılık, İstanbul 2014) 105; İ. Yılmaz Aslan, *Tüketici Hukuku*, (5. Baskı, Ekin Kitabevi, Bursa 2015) 214; Emrah Kulaklı, *Ürün Sorumluluğu ve Ayıp Kavramı* (XII Levha Yayıncılık, İstanbul 2009) 5-6; Turgut Öz, “Üreticinin Sorumluluğu” (6) 6 (2) *İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 7, 7; Orhan Ersun Civan, “İş Sağlığı ve Güvenliğinde Üreticinin (İmalatçının) Yükümlülüğü ve Sorumluluğu”, *Prof. Dr. Sarper Sözek’e Armağan, C II* (Beta, İstanbul 2011) 2031; Meliha Sermin Paksoy ve Gizem Arslan Demir, “Üreticinin TBK m 71 Kapsamında Sorumlu Tutulması” (2013) LXXI (2) *İÜHFM*, 299, 302; Betül Tiryaki, “Avrupa Konseyi’nin 25.7.1985 Tarihli Direktifi’ne Göre Üreticinin Sorumluluğunun Şartları ve Tüketicinin Korunması Mevzuatı ile Mukayesesi” (2006) 55 (2) *AÜHFD*, 229, 230-231; Oğuz Sadık Aydos, “Ürün Sorumluluğu Risk Kontrolü” (2013) XVII (1-2) *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 1785, 1786; Akın Ünal ve Arif Kalkan, “Türk Hukukunda Ürün Sorumluluğu Üzerine Olan ve Olması Gereken Hukuka Dair Genel Düşünceler” (2019) (39) *TAAD*, 45, 63.

² Gümüş, Şerh (n 1) 105.

³ Burada önemle ifade etmek gerekir ki, “hatalı ürün” kavramı, ürün sorumluluğu bakımından “güvenli olmayan ürün”ü ifade etmek üzere kullanılmaktadır. Hata ürünün ayıplı olmasına da neden olabileceğinden, hatalı üründen sorumluluk denildiğinde, TBK, TKHK ve TTK hükümleri kapsamında ayıplı maldan sorumluluk da akla gelebilir. Bu kapsamda düşünüldüğünde, her hatalı ürünün güvenli olmadığı şeklinde bir genelleme yapmak doğru olmaz. Ancak her güvenli olmayan ürün hatalı üründür ve ürün sorumluluğu kapsamında değerlendirilmesi gerekir. Güvenli olmayan ürünü ifade etmek üzere 7223 sayılı Kanun’da “uygunsuzluk” terimi tercih edilmiştir. Bu hususta ayrıntılı bilgi için, bkz. Yıldırım Keser, *Ürün Sorumluluğu* (Seçkin Yayıncılık, Ankara 2021) 63 vd.

eksikliklerdir⁴. Ürünün güvenli olmaması nedeniyle ortaya çıkan zararlar için, doktrinde, “ayıba refakat eden zarar”, “ayıbı takip eden zarar” kavramları da kullanılmaktadır⁵.

Ürün sorumluluğu, üründen beklenen haklı güvenlik gereklerinin karşılanamaması sebebiyle, ürün dışındaki şahıs ve malvarlığı değerleri üzerinde meydana gelen zararın tazminini hedefler⁶. Burada zarar görenin edim menfaatine kavuşmasını sağlamak amaçlanmaz. Ürün sorumluluğu ile ulaşılmak istenen amaç, üreticinin / imalatçının, üründeki hatanın başkalarının bütünlük değerlerine verebileceği zarar riskini üstlenmesini sağlamaktır⁷. Üründeki hatanın sebep olabileceği zarar riskleri; yaralanma, ölüm ya da malvarlığında bir hasar meydana gelmesi şeklinde ortaya çıkabilir⁸. Söz konusu zarar riskleri, öncelikle ürünün alıcısı/kullanıcısı olan kişiler için muhtemeldir. Diğer yandan ürünle teması olan ya da ürünle hiçbir ilgisi olmayan üçüncü kişilerin de zarar risklerinden etkilenmesi mümkün olabilir⁹. Ürünle teması olan kişilerden maksat, alıcının etki ve egemenlik alanında bulunan kişilerdir¹⁰. Bu kapsamda üreticinin ürünün yarattığı risk alanına dahil edilebilecek olan herkese karşı sorumlu olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır¹¹.

Ürün sorumluluğuna neden olabilecek olaylar genellikle çok halkalı zincirlerden oluşmaktadır. Zincirin ilk halkasını ürünü üreten ve piyasaya

⁴ Havutçu (n 1) 21-22; Cevdet Yavuz, “Tüketicinin Korunması Bakımından İmalatçının (Ürün) Sorumluluğu”, *Prof. Dr. Mustafa Dural’a Armağan*, (Filiz Kitabevi, İstanbul 2013) 1316, 1316; Gümüş, Şerh (n 1) 105; Burcu G. Özcan Büyüktanır, “Tüketicilerin ve Üçüncü Kişilerin Ayıplı Satılanın Kullanılması Nedeniyle Ortaya Çıkan Bedensel Bütünlük İhlali Halinde Manevi Zararlarının Tazmini” (2018) 67 (3) AÜHFHD, 495, 503.

⁵ Yavuz (n 4) 1316; Önder Canpolat, ‘Üretici ve Sorumluluğu’ (2013) 2, ABD, 369, 377; Tiryaki (n 1) 231.

⁶ Pierre Widmer, “Produktehaftung - Konzept und Umsetzung”, *Produktsicherheit und Produkthaftung - Neue Herausforderungen für schweizerische Unternehmen*, Herausgeber: Fellmann, Walter/Furrer, Andreas (Stämpfli Verlag, Bern 2011) 101, 107; Hans-Joachim Hess, *Produkthaftung – Produktesicherheit* (Schulthess Verlag, Zürich 2021) 20; Bilge Öztan, *İmalatçının Sorumluluğu* (Turhan Kitabevi, Ankara 1982) 21; Şebnem Akipek, “Bedensel Zararların Tazmini Kapsamında Tüketici Hukuku Yönünden Ürün Sorumluluğu”, *Yeni Gelişmeler Işığında Bedensel Zararların Tazmini*, Cilt II (Türkiye Barolar Birliği Yayınları, Ankara 2016) 23, 23; Keser (n 3) 3.

⁷ Havutçu (n 1) 22; Kırca (n 1) 153; Yavuz (n 4) 1317; Gümüş, Şerh (n 1) 105- 106; Erhan Kanişlı, “Ürün Güvenliği ve Teknik Düzenlemeler Kanunu Uyarınca Üreticinin Sorumluluğu” (2020), 78 (3) İstanbul Hukuk Mecmuası 1413, 1421.

⁸ Kırca (n 1) 153 vd; Aslan (n 1) 214; Gümüş, Şerh (n 1) 107; Oğuz Sadık Aydos, *Ürün Sorumluluğu* (Adalet Yayınevi, Ankara 2009) 176 vd; Kulaklı (n 1) 20.

⁹ Yavuz (n 4) 1317; Sanlı ve Atamer (n 1) 782; Gümüş, Şerh (n 1) 107; Kulaklı (n 1) 5-6; Tuba Akçura Karaman, *Üreticinin Ayıplı Ürünün Sebep Olduğu Zararlar Nedeniyle Üçüncü Kişilere Karşı Sorumluluğu* (Vedat Kitapçılık, İstanbul 2008) 313; Akipek (n 6) 24.

¹⁰ Yavuz (n 4) 1317.

¹¹ Havutçu (n 1) 22.

süren üretici oluşturmaktadır. Üretici, bir ara satıcıyla ürünü satmak ve pazarlamak amacıyla sözleşme yapar. Ara satıcı zincirin ikinci halkasını oluşturmaktadır. Bir diğer halkayı ise ara satıcıdan ürünü satın alan alıcı oluşturmaktadır. Burada alıcı konumundaki kişi, tüketicidir. Görülmektedir ki, üretici ile tüketici arasında, esasen, bir sözleşme ilişkisi bulunmamaktadır¹². Alıcı açısından üründeki hata durumunda sadece satıcıya başvuru imkânı, zararın tazmin edilmesi bakımından her zaman tatmin edici olmayabilir. Diğer yandan zarar görenin her zaman üretici ile sözleşme ilişkisi içinde olması gerekmez¹³. Sözleşme ilişkisi içinde olmayan üçüncü bir kişi de üründen zarar görebilir. Zarar görenin üçüncü kişi olması, üreticinin sorumluluğuna engel değildir¹⁴. Ürün sorumluluğu, bu gibi istenmeyen olumsuz durumları bertaraf etme amacına hizmet etmektedir. Dolayısıyla ürün sorumluluğu ile, üreticinin, aralarında sözleşme ilişkisi bulunup bulunmadığına bakılmaksızın, üründeki hata nedeniyle zarara uğramış olan herkese karşı sorumluluğu ifade edilmektedir¹⁵.

A. Terminoloji Sorunu

Ürün sorumluluğu konusunda yeknesak bir terminolojinin olduğunu söylemek mümkün değildir. Alman ve İsviçre hukukunda “ürün sorumluluğu” (*Produkthaftung*) veya “üreticinin sorumluluğu” (*Produzentenhaftung*) terimleri yaygın bir şekilde kullanılmaktadır. Türk hukukunda ise karşımıza “imalatçının sorumluluğu¹⁶”, “üreticinin sorumluluğu¹⁷”, “yapımcının sorumluluğu¹⁸”, “ürün sorumluluğu¹⁹” gibi çeşitli kavramlar çıkmaktadır. Doktrinde, sorumluluğun süjesini ön plana çıkaran terimlerin kullanıldığından

¹² Ingeborg Schwenzer, *Schweizerisches Obligationenrecht Allgemeiner Teil* (6. Bası, Basel 2012) 392, Rn 53.31; Tarman (n 1) 301; Aslan (n 1) 214; Ayşe, Köseyener, “Akit Dışı Sorumluluğa Uygulanacak Hukuka İlişkin Roma-II Tüzüğü Tasarısında ‘Ürünlerden Doğan Sorumluluk’” (2004) I ABD, 149, 169; Aydos, Risk Kontrolü (n 1) 1787; Tiryaki (n 1) 232; Civan (n 1) 2033.

¹³ Damla Özden Çelt, “Ürün Sorumluluğunda Yaşanan Güncel Gelişme: 7223 sayılı Ürün Güvenliği ve Teknik Düzenlemeler Kanunu” (2021) 7 (1) Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 73, 86; Ünal ve Kalkan (n 1) 64-65.

¹⁴ Havutçu (n 1) 107; Çelt (n 13) 86.

¹⁵ Akçura Karaman (n 9) 312; Karaman (n 1) 296; Yeşim M. Atamer ve Gökçe Kurtulan Güner, “Ürün Güvenliği ve Teknik Düzenlemeler Kanunu ile İmalatçının Sorumluluğu Konusu Türk Hukuku Açısından Çözölmüş Müdür?”, (2021) 70 (2) Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 543, 544.

¹⁶ İmalatçının sorumluluğu terimi için, Tarman (n 1) 299 vd; Yavuz (n 4) 1316 vd; Canpolat (n 5) 377 vd.

¹⁷ Üreticinin sorumluluğu terimi için, Havutçu (n 1) 17 vd; Öz (n 1) 7 vd; Karaman (n 1) 295 vd.

¹⁸ Yapımcının sorumluluğu terimi için, Fulya Erlüle, “Yapımcının Sorumluluğu” (2008) 14 (4) Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 303, 303 vd.

¹⁹ Ürün sorumluluğu terimi için, Kırca (n 1) 1 vd; Aydos, Ürün Sorumluluğu (n 8) 37 vd; Kulaklı (n 1) 2 vd.

hareketle, sorumluluğun objesinden ziyade süjesini ön plana çıkaran “imalatçının sorumluluğu” kavramının daha isabetli bir kavram olduğu ifade edilmektedir²⁰. Aynı gerekçeyle “üreticinin sorumluluğu” teriminin daha uygun düşeceği de savunulmaktadır²¹. Ancak, yukarıda da değindiğimiz üzere, ürünlerdeki hata nedeniyle sorumluluk zincirinde üretici dışında yer alan başka kişiler de vardır. Dolayısıyla üreticinin sorumluluğu kavramı, esasen, sorumluluğun süjesini de tam olarak karşılamamaktadır²². Bu sebeptendir ki, çalışmamızda sorumluluğun objesi olan ürün kavramından hareketle, ürünlerdeki hatadan kaynaklanan sorumluluk için “ürün sorumluluğu” terimini kullanmayı tercih ediyoruz.

Ürün sorumluluğu konusunda önem arz eden bir diğer terminoloji meselesi, sorumluluğun temeli olan “ürünün güvenli olmamasını” ifade etmek üzere kullanılacak olan kavramdır. Türk hukukunda Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’da (TKHK) ürünün güvenli olmaması, “ayıp” kavramı ile ifade edilmektedir. 4703 sayılı Ürünlere İlişkin Teknik Mevzuatın Hazırlanması ve Uygulanmasına Dair Kanun²³ ve Ürün Güvenliği ve Teknik Düzenlemeler Kanunu’nda ise “güvenli ürün” kavramı açıklanmak suretiyle, ürünün güvenli olması hususunda düzenlemeler getirilmiştir. Alman hukukunda, 1 Ocak 1990 tarihli Alman Ürün Sorumluluğu Kanunu’nda (ProdHaftG)²⁴ sorumluluğu düzenleyen § 1’de “hatalı ürün”ün neden olduğu sorumluluk hüküm altına alınmıştır. Anılan düzenlemede “hatalı” bir ürünün neden olduğu vücut bütünlüğü, malvarlığı ve kişinin sağlığına ilişkin zararlardan üreticinin sorumlu olduğu ifade edilmektedir²⁵. Nitekim madde metninde “Fehler” ifadesi kullanılmaktadır. “Fehler”, sözlük anlamıyla “hata” demektir. Diğer yandan ProdHaftG § 3’te hatalı bir ürünün, “güvenli olmaması” anlamına geldiği açıkça düzenlenmiştir²⁶. Benzer bir ifadeye 1993 tarihli Ürün Sorumluluğu Hakkında İsviçre Federal Kanunu (LRFP, PrHG)²⁷ Art. 4’te de yer verilmiştir.

²⁰ Havutçu (n 1) 22; Yavuz (n 4) 1317.

²¹ Havutçu (n 1) 22.

²² Kırca (n 1) 1-2. Yazar üreticinin genel haksız fiil hukukuna göre, ürünün ayıplı olması sebebiyle kusuruyla vermiş olduğu zararlardan sorumluluğu açısından üreticinin sorumluluğu ifadesinin kullanılacağını ifade etmektedir. Nitekim bu durumda sorumluluk, sorumluluk süjesinin davranışı esas alınmak suretiyle belirlenmektedir.

²³ RG, T.: 29/6/2001, S.: 24459.

²⁴ Gesetz über die Haftung für fehlerhafte Produkte (Produkthaftungsgesetz - ProdHaftG). Alman Ürün Sorumluluğu Kanunu 15 Aralık 1989’da kabul edilerek 1 Ocak 1990’da yürürlüğe girmiştir.

²⁵ ProdHaftG § 1- Haftung: “Wird durch den Fehler eines Produkts jemand getötet, sein Körper oder seine Gesundheit verletzt oder eine Sache beschädigt, so ist der Hersteller des Produkts verpflichtet, dem Geschädigten den daraus entstehenden Schaden zu ersetzen.”.

²⁶ ProdHaftG § 3 – Fehler: “Ein Produkt hat einen Fehler, wenn es nicht die Sicherheit bietet”.

²⁷ Loi fédérale sur la responsabilité du fait des produits (LRFP).

Ürünün güvenli olmamasını ifade etmek üzere hangi kavramın uygun olacağı cevaplanması gereken sorulardan biridir. Bizim de katıldığımız görüşe göre; bir ürünün güvenli olmamasını ifade etmek üzere “hata” kavramı “ayıp” kavramına göre daha isabetli bir kavramdır²⁸. Nitekim bir ürün ayıplı, ama hatasız olabilir. Öte yandan ürünün ayıpsız, ama hatalı olması da söz konusu olabilir. Ürünün hem ayıplı hem hatalı olması da mümkündür. Görülmektedir ki, ayıplı ürün ve hatalı ürün kavramları birbirinden farklı kavramlardır²⁹. 7223 sayılı Kanun’da güvenli olmayan ürünü ifade etmek üzere “uygunsuzluk” tabiri kullanılmaktadır³⁰.

B. Tarihsel Gelişim

Ürün sorumluluğunun tarihsel gelişimine baktığımızda gerek hukuki nitelendirme gerekse de kanuni düzenlemeler bakımından yeni bir kavram olduğunu görmekteyiz. Sanayi Devrimi’nden sonra gelişen endüstriyel üretim sonucu seri üretimler yaygınlık kazanmıştır. Bu sebeple üretici ve ürünlerinden kaynaklı zararlar ortaya çıkmaktadır³¹.

Üreticinin sorumluluğu hususu öncelikle haksız fiil sorumluluğu kapsamında tartışılmış ve üreticinin sorumluluğunun dayanağı olarak haksız fiil gösterilmiştir. Fakat üreticilerin tüketicilere karşı daha güçlü bir konumda olmaları nedeniyle üreticilerin sorumluluğunun genişletilmesi ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Bu bakımdan endüstriyel gelişimin daha hızlı başladığı ABD’de üreticinin sorumluluğunun genişletilmesi hususu ile ilgili mahkeme kararları 20. yüzyılın başlarında verilmeye başlanmıştır. Yine ABD’de 1944 yılında hâkim Traynor tarafından verilen bir kararda, üreticinin objektif olarak sorumlu olduğu yönünde açıklamalar bulunmaktadır³².

Endüstrileşmenin hızlı olduğu bir diğer ülke olan Almanya’da üreticilerin sunduğu ürünlerin verdiği zararlar, önemli kanuni düzenlemelerin yapılmasına neden olmuştur. 1950’li yıllarda ünlü bir ilaç firması tarafından seri üretimle çok sayıda ve pek çok ülkeye “Thalidomide” içeren ilaç dağıtılmıştır. On bine yakın bebeğin engelli doğmasına neden olan bu ilaç, toplumda ciddi tahribat

²⁸ Havutçu (n 1) 23-24; Yavuz (n 4) 1318; Tarman (n 1) 316; Gümüş, Şerh (n 1) s. 106. Kırca ise ürün sorumluluğunda kullanılan ayıp kavramı ile ayıba karşı tekeffülden doğan sorumlulukta kullanılan ayıp kavramının, aynı kelimelerle ifade edilmiş olsa da aynı anlamda kullanılmadığını ifade etmektedir. Bu hususta, Kırca (n 1) 90. Ürün sorumluluğu konusunda ayıp kavramının kullanılması durumunda, ayıba karşı tekeffülle karıştırılma tehlikesi doğacağı hakkında Havutçu (n 1) 23; Yavuz (n 4) 1318.

²⁹ Akipek (n 6) 26.

³⁰ Bu tercihin yerinde olmadığına yönelik eleştiriler hakkında, bkz. Atamer ve Kurtulan Güner (n 15) 559, 563.

³¹ Karaman (n 1) 296 vd.

³² Escola v. Coca Cola Bottling Co. 24 C2d 453 (05.06.1944). Karar metni için, <http://online.ceb.com/calcases/C2/24C2d453.htm>. Erişim Tarihi: 25 Nisan 2016.

yatarak tepkilere neden olmuştur³³. “Contergan Olayı” olarak da anılan³⁴ bu olayın sonucu olarak 1976 yılında Almanya’da İlaç Kanunu kabul edilmiştir. Bu kanuna göre, ilaç üreticilerinin ayıplı ürünlerine karşı tehlike sorumluluğu ilkesi benimsenmiştir³⁵. 15 Aralık 1989 tarihinde kabul edilerek 1 Ocak 1990’da yürürlüğe giren ProdHaftG ise, sorumluluk ilkeleri içerisinde özel olarak ürün sorumluluğunu düzenlemektedir. ProdHaftG ile, ürün sorumluluğu hakkında İlaç Kanunu’na göre genel, ancak sorumluluk ilkeleri içerisinde özel bir düzenleme yapılmıştır.

Avrupa’da da üreticinin sorumluluğu bakımından mevcut genel ilkelerden farklı bir çözüm ihtiyacı doğmuştur. Bu sebeple 1985 yılında 85/374 sayılı Üye Devletlerin Hatalı Ürünlerden Doğan Sorumluluk ile İlgili Hukuki ve İdari Düzenlemelerinin Uyumlaştırılmasına İlişkin AB Konsey Direktifi kabul edilmiştir. Buna göre üreticinin ayıplı ürünlerden objektif olarak sorumlu olduğu ilkesi benimsenmiş ve bu direktiften sonra ürün sorumluluğuna ilişkin hususlar genel sorumluluk ilkeleri yerine, söz konusu özel hükümlerle çözülmeye çalışılmıştır. 1985 yılına kadar Avrupa’da ürün sorumluluğuna ilişkin özel bir düzenleme getirilmesinin en önemli nedeni, üye devletlerin kendi ticaret güçlerini olumsuz etkilemek istememeleridir. Fakat klasik kusur sorumluluğuna ilişkin prensiplerin bu davalarda mahkemeler tarafından esnetilmeye çalışılması, özel bir düzenlemeyi de haklı göstermiştir³⁶. Ayrıca 2001/95 sayılı “Genel Ürün Güvenliği” adıyla başka bir direktif daha kabul edilmiştir³⁷.

Almanya’da 1 Ocak 1990’da Alman Ürün Sorumluluğu Kanunu yürürlüğe girmiştir. İsviçre’de, 1993 yılında Ürün Sorumluluğu Hakkında İsviçre Federal Kanunu kabul edilmiştir. Bu kanunlar, esasen, 85/374 sayılı AB Konsey Direktifi’nin devletlerin iç hukukuna aktarılması suretiyle oluşturulmuştur³⁸. 85/374 sayılı Direktif öncesinde ise üreticinin sözleşme dışı sorumluluk ilkesi kabul edilmekteydi³⁹.

Türk hukukunda ise AB Direktif’ine uygun düzenlemeler yapılmak istenmesine rağmen, bu kapsamda ne özel bir ürün sorumluluğu kanunu çalışması yapılmış ne de Borçlar Kanunu’nda ürün sorumluluğuna ilişkin ek bir düzenleme düşünülmüştür. Diğer yandan, hem mülga 4077 sayılı TKHK

³³ Karaman (n 1) 296.

³⁴ Erhan Temel, “Alman Hukukunda İlaç Üreticisinin Özel Hukuk Sorumluluğu”, *Prof. Dr. Fırat Öztan’a Armağan, C II*, (Turhan Kitabevi, Ankara 2010) 2053, 2055; Nurcihan Dalcı, “TBK md. 71 Bağlamında İlaç Üreticisinin Tehlike Sorumluluğu” (2014) 114 TBBD 49, 68.

³⁵ Karaman (n 1) 299; Dalcı (n 34) 69.

³⁶ Karaman (n 1) 298.

³⁷ Directive 2001/95/EC of The European Parliament and of The Council of 3 December 2011 on General Product Safety. Direktif metni için, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2002:011:0004:0017:en:PDF>. Erişim Tarihi: 26 Nisan 2016.

³⁸ Akçura Karaman (n 9) 42; Dalcı (n 34) 71; Çelt (n 13) 81.

³⁹ Havutçu (n 1) 48 vd; Kırca (n 1) 35, 38.

hem 6502 sayılı TKHK’da ürün sorumluluğuyla ilgili açık bir düzenleme bulunmamakla birlikte, ayıplı ürünün verdiği zararlardan dolayı üreticinin de müteselsilen sorumlu olduğu ifade edilmektedir (4077 sayılı Kanun m. 11/ II; 6502 sayılı Kanun m. 11/II). Ancak anılan hükümler ayıba karşı tekeffül müessesesiyle ilgili olup bu düzenlemelerde, esasen ürün sorumluluğu kavramına yer verilmemektedir. 29.6.2001 tarihinde kabul edilen 4703 sayılı Ürönlere İlişkin Teknik Mevzuatın Hazırlanması ve Uygulanmasına Dair Kanun, 2001/95 sayılı “Genel Üröñ Güvenliğı” Direktifi esas alınarak hazırlanmıştır⁴⁰. Ancak bu kanun ürün sorumluluğına yer vermediğıinden, Türk hukukundaki boşluğun doldurulduğunu kabul etmek mümkün olmamıştır. Bu süreçte ürün sorumluluğı konusunda düzenleme getirmesi beklenen Üröñ Güvenliğı ve Teknik Düzenlemeler Kanunu Tasarısı⁴¹ da 26. Yasama döneminin sona ermesi nedeniyle kanunlaşmamıştır. Türk hukukunda ürün sorumluluğı, 5 Mart 2020 tarihinde kabul edilerek 12 Mart 2020’de Resmî Gazete’de yayımlanan 7223 sayılı Üröñ Güvenliğı ve Teknik Düzenlemeler Kanunu ile ilk defa açıkça düzenlenmiştir. 7223 sayılı Kanun ile 4703 sayılı Ürönlere İlişkin Teknik Mevzuatın Hazırlanması ve Uygulanmasına Dair Kanun yürürlükten kaldırılmıştır.

C. Kanuni Düzenlemeler

Avrupa Hukuku’nda üreticinin sorumluluğı, genel ilkelerden farklı bir çözüm getiren 85/374 sayılı AB Konsey Direktifi ile kabul edilmiştir. 85/374 sayılı Avrupa Konseyi Direktifi’nin iç hukuka aktarılması sonucu 1990’da Alman Üröñ Sorumluluğı Kanunu ve 1993’te Üröñ Sorumluluğı Hakkında İsviçre Federal Kanunu kabul edilmiştir. Üröñ sorumluluğı ile ilgili kanuni düzenlemeler incelendiğinde, AB üyesi ölkelerin bu sorumluluğı tüketici kanunlarından ayrı ve bağımsız olarak düzenlediğı görölmektedir. Dolayısıyla AB üyesi ölkelerin ürün sorumluluğı konusunu özel kanunlarla düzenlediğini söylemek yanlış olmayacaktır. Türk hukukunda ise, bu husus, TKHK ile düzenlenmeye çalışılmıştır. Ne yazık ki, ne 4077 sayılı⁴² ne de 6502 sayılı TKHK’da ürün sorumluluğı ile ilgili düzenlemeler kanunlaşmayı başarabilmiştir. Diğer yandan, mevzuatımızda, ürün sorumluluğunu açıkça düzenleyen bir hükme Üröñ Güvenliğı ve Teknik Düzenlemeler Kanunu Taslağı’nda yer verildiğı görölmüştür. Üröñ sorumluluğunu daha detaylı düzenlediğı ilk haliyle kanunlaşamayan Tasarı 5 Mart 2020 tarihinde kabul

⁴⁰ Havutçu (n 1) 115; Akçura Karaman (n 9) 48.

⁴¹ Üröñ Güvenliğı ve Teknik Düzenlemeler Kanunu Taslağı hakkında ayrıntılı bilgi için, http://www.aso.org.tr/kurumsal/media/kaynak/TUR/tamim2013/Dosyalar/tamim4956_1.pdf. Erişim Tarihi: 20 Nisan 2016.

⁴² Üröñ sorumluluğı, 4077 sayılı TKHK’da Değışiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı’nda “İmalatçının Sorumluluğı” kenar başlığıyla m. 4’te yer almaktaydı.

edilerek Resmi Gazete’de yayımlanmış, bu şekilde ürün sorumluluğunu açıkça düzenleyen yegâne pozitif hukuk kuralımız haline gelmiştir.

1. 85/374 sayılı Avrupa Konseyi Direktifi (85/374 EWG)

Hatalı Ürün Nedeniyle Sorumlulukla İlgili Üye Devletlerin Kanuni ve İdari Düzenlemelerinin Yeknesaklaştırılması Hakkında 25 Temmuz 1985 tarihli Avrupa Konseyi Direktifi (85/374 EWG) ile ürün sorumluluğu konusunda önemli yenilikler yapılmıştır.

Direktife göre, üreticinin sorumluluğu, ürünündeki hatanın neden olduğu zararları kapsamaktadır (85/374 EWG m 1). Direktifin 1999/34 sayılı Direktifle değiştirilen 2. maddesinde ürün kavramının ne anlama geldiği düzenlenmiştir. Buna göre ürün, başka bir taşınır veya taşınmazla birleştirilmiş olsa bile her türlü taşınır eşyadır. *Ürün kavramı altında elektrik de anlaşılmalıdır.*”. Hatalı ürün ise direktifin 6. maddesinde açıklanmaktadır. Buna göre, “bir ürün, tüm hal ve şartlar altında, özellikle, sunum tarzı, makul kullanım şekli, piyasaya sürüldüğü zaman dikkate alındığında, bir kimsenin ondan beklemeye haklı olduğu güvenliği sağlamadığında” hatalı sayılır. Direktifin 3. maddesinde üretici, “bir nihai ürünü, hammaddeyi veya bütünleyici parçayı üreten kişi ile, ürün üzerine adını, markasını veya diğer ayırtıcı bir işareti koyarak kendisini üretici olarak gösteren herkes” şeklinde tanımlanmıştır.

2. Alman Ürün Sorumluluğu Kanunu (ProdHaftG)

Alman Ürün Sorumluluğu Kanunu, 85/374 sayılı Avrupa Konseyi Direktifi’nin iç hukuka aktarılmasıyla oluşturulmuştur⁴³. Üreticinin sorumluluğunu düzenleyen § 1’de “*üründeki hata nedeniyle bir kimsenin ölümü, beden bütünlüğünün ihlali veya sağlığının bozulması ya da bir eşyanın hasara uğraması halinde, ürünün üreticisi, zarar görenin uğradığı zararları gidermekle yükümlüdür.*” hükmü yer almaktadır. Ürün kavramının tanımında yer verilen § 2’de ise, “bu kanun anlamında, başka bir taşınır veya taşınmaz malın bir parçası olsa bile, her türlü taşınır ve hatta elektriğin dahi ürün” sayılacağı belirtilmektedir. ProdHaftG § 3’te hatalı bir ürünün, “güvenli olmaması” anlamına geldiği düzenlemesi yer almaktadır. Anılan hükmün ikinci fıkrasında ise, bir ürünün sonradan daha iyi bir ürünün piyasaya sürülmesi sebebine dayanılarak hatalı sayılamayacağı hüküm altına alınmıştır.

3. Ürün Sorumluluğu Hakkında İsviçre Federal Kanunu (PrHG, LRFP)

1993 tarihli Ürün Sorumluluğu Hakkında İsviçre Federal Kanunu ile 85/374 sayılı Avrupa Konseyi Direktifi iç hukuka aktarılmış olmaktadır⁴⁴. Bu kanunun ürün sorumluluğuna ilişkin hükümleri, 85/374 tarihli Avrupa Konseyi Direktifi ve

⁴³ Kırca (n 1) 38; Temel (n 34) 2061; İsmail Kırca ve Ramazan Aydın, “İnkişaf Riski – İmalatçının / Üreticinin Sorumluluğu”, Prof. Dr. Fikret Eren’e Armağan, (Yetkin Yayınları, Ankara 2006) 679, 691; Çelt (n 13) 81.

⁴⁴ Akçura Karaman (n 9) 44; Çelt (n 13) 81.

1990 tarihli Alman Ürün Sorumluluğu Kanunu ile paralel şekilde düzenlenmiştir. PrHG Art. 3’te ürün kavramı, “başka bir taşınır veya taşınmaz malla birleştirilse bile her türlü taşınır eşya ve elektrik” olarak tanımlanmaktadır. Hatalı ürün kavramının tanımı, “bir ürün, tüm hal ve şartlar altında, özellikle, halka sunulma şekli, makul kullanım şekli, piyasaya sürüldüğü zaman dikkate alındığında, bir kimsenin ondan beklemeye haklı olduğu güvenliği sağlamadığında” şeklinde PrHG Art. 4’te yer almaktadır. Söz konusu düzenlenmenin ikinci fıkrasında, bir ürünün sonradan daha iyi bir ürünün piyasaya sürülmesi sebebine dayanılarak hatalı sayılamayacağını ifade edilmektedir.

4. Türk Hukukunda Kanuni Düzenlemeler

Türk hukukunda, Alman ve İsviçre hukukundaki uygulamanın aksine, ürün sorumluluğu konusu ne özel bir kanunla ne de TBK ya da TKHK bünyesinde bir hüküm ihdas edilmek suretiyle düzenlenebilmişti. Ürün sorumluluğu ilk defa açıkça, 7223 sayılı Ürün Güvenliği ve Teknik Düzenlemeler Kanunu ile yasal düzenlemeye kavuşmuştur. Ancak 7223 sayılı Kanun yürürlüğe girene dek ürün sorumluluğu konusunda hiçbir çalışma yapılmadığını söylemek de doğru olmaz. Türk kanun koyucusunun, 6502 sayılı TKHK Tasarısı’nda bu konuda düzenleme yapmaya çalışmasına rağmen, söz konusu hükümlerin kanunlaşmadığı görülmektedir. 4703 sayılı Ürünlere İlişkin Teknik Mevzuatın Hazırlanması ve Uygulanmasına Dair Kanun’da ürün sorumluluğu konusunun düzenlendiği söylenemezken dolaylı da olsa üreticinin sorumluluğuna ilişkin hükümlere yer verilmiştir. “Ürün Sorumluluğu” kenar başlığıyla bir düzenlemeye yer veren Ürün Güvenliği ve Teknik Düzenlemeler Kanunu Taslağı ise bu şekilde kanunlaşmamıştır. Konu, nihayet 7223 sayılı Ürün Güvenliği ve Teknik Düzenlemeler Kanunu m 6’da “Ürün Sorumluluğu Tazminatı” kenar başlığıyla açık bir düzenlemeye kavuşmuştur.

a. 6502 sayılı TKHK Tasarısı⁴⁵

Ürün sorumluluğu, 6502 sayılı TKHK Tasarısında “Ürün Sorumluluğu” başlıklı üçüncü kısmında m 8-15 arasında yer almaktaydı. Ürün ve hatalı ürün kavramları Tasarı’nın 8. maddesinde düzenlenmekteydi⁴⁶. Bu Tasarı’nın 9. maddesinde

⁴⁵ Bu çalışmada 6502 sayılı Kanun tasarısına ayrıca yer verilmesinin sebebi, Tasarı’da, özel hukuk kökenli bir ürün sorumluluğu kavramı hakkında ayrıntılı ve isabetli olarak nitelenebilecek düzenlemelere yer verilmesine rağmen, söz konusu hükümlerin kanunlaşma aşamasında Tasarı’dan çıkarılmış olmasıdır.

⁴⁶ 6502 sayılı TKHK Tasarısı m. 8: “(1) Başka bir taşınırın veya taşınmazın parçasını da oluştursa her türlü taşınır ve enerji ürün olarak kabul edilir. Bütün hal ve şartlar dikkate alındığında kendisinden haklı olarak beklenen güvenliği sunmayan ürün hatalı sayılır. Bu değerlendirme yapılırken özellikle ürünün piyasaya arz şekli, makul kullanım biçimi ve piyasaya sürüldüğü an dikkate alınır.
(2) Sonradan daha gelişmiş bir ürünün piyasaya sürülmüş olması ilk ürünün hatalı olduğu anlamına gelmez.”

“Sorumluluk”⁴⁷, 10. maddesinde “Sorumluluktan kurtulma”, 11. maddesinde “Sorumluluğun azaltılması veya kaldırılması”⁴⁸, 12. maddesinde “Birden fazla sorumlunun var olması”, 13. maddesinde “Sorumsuzluk Anlaşmaları”⁴⁹ başlıklı hükümler yer almaktaydı. Ürün sorumluluğuna ilişkin bu düzenlemeler, 85/374 sayılı Direktif’in iç hukukumuzda aktarılması amacına hizmet etmekteydi⁵⁰. Taslak ile üreticinin sorumluluğunun “adeta sıkıştırıldığı yer olan” TKHK m 4’ten kurtarıldığı dile getirilmekteydi⁵¹. Ancak tasarının kanunlaşma sürecinde anılan hükümler kanundan çıkarılarak 4077 sayılı TKHK’da yer alan sistematığe uygun bir kanunlaşma hareketi gerçekleştirilmiştir.

Tasarı metni incelendiğinde açıkça görülmektedir ki, kanun koyucu kavram birliğine yeterince dikkat etmemiştir. Nitekim bazı hükümlerde “üretici”, bazı hükümlerde ise “imalatçı” kavramları kullanılmaktadır⁵².

Tasarının getirdiği isabetli bir düzenleme olarak, m 9/III’te hüküm altına alınan, üreticinin sorumluluğuna dayanabilecek zarar gören kavramının genişletmesinden söz edilebilir. Nitekim (4077 sayılı) TKHK m 4’te yalnızca tüketici vasfı taşıyan kişilerin ürün sorumluluğuna gidebileceği belirtilmekteydi⁵³.

Tasarının zamanaşımıyla ilgili hükmü ise kafa karıştırıcı olduğu gerekçesiyle eleştirilmekteydi⁵⁴. Nitekim Tasarı m 15’te “*Bu maddeden doğan talepler*” ifadesinin, hükmün kendisi ayrıca bir talep içermediği, üreticinin sorumluluğuna

⁴⁷ 6502 sayılı TKHK Tasarısı m. 9: “(1) Hatalı üretilen bir ürünün, bir kişinin ölümüne veya yaralanmasına veya bir malın zarar görmesine sebep olması halinde, bu ürünün üreticisi doğan zarardan kusuru aranmaksızın sorumlu tutulur. Mala gelen zararlarda, ancak hatalı ürün dışındaki bir malın zarar görmesi ve bu malın zarar görenin kişisel kullanımına veya tüketimine mahsus bir mal olması halinde bu Kanun uyarınca tazminat borcu doğar.

(2) İmalatçının sorumlu tutulabilmesi için zarar görenin üründeki hatayı, uğradığı zararı ve hata ile zarar arasındaki nedensellik bağıını ispat etmesi zorunludur. Somut olayın özelliklerine göre ürünün ortaya çıkan türden bir zararı doğurmaya elverişli olması halinde nedensellik bağının varlığı kabul edilir.

(3) Bu Kanunun uygulanmasında ticari veya mesleki faaliyetleri çerçevesinde hareket eden kişiler de zarar gören olarak kabul edilir.”

⁴⁸ 6502 sayılı TKHK Tasarısı m. 11: “Zararın, üründeki bir hata ile bir üçüncü kişinin fiili veya ihmalden ileri gelmiş olması üreticinin sorumluluğunu etkilemez; üreticinin üçüncü kişiye rücu hakkı saklıdır.”

⁴⁹ 6502 sayılı TKHK Tasarısı m. 13: “Ürün sorumluluğunda, üreticiyi sorumluluktan kurtaran ya da bu sorumluluğu azaltan anlaşmalar kesin olarak geçersizdir.”

⁵⁰ Yavuz (n 4) 1323.

⁵¹ Abdülkerim Yıldırım, “Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Tasarısı Taslağının Bazı Maddelerine İlişkin Değerlendirmeler” (2013) XVII (1-2) Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 1015, 1033.

⁵² Yıldırım, Değerlendirmeler (n 47) 1033.

⁵³ Yıldırım, Değerlendirmeler (n 47) 1033.

⁵⁴ Yıldırım, Değerlendirmeler (n 47) 1034.

ilişkin önceki düzenlemelerde yer alan talepler hakkındaki süreyi düzenlediği gerekçesiyle isabetli olmadığı belirtilmektedir. Diğer yandan maddenin kenar başlığı “zamanaşımı” olmasına rağmen “on yıl içinde düşer” ifadesiyle hak düşürücü süreye yer verildiğine benzer bir izlenim uyandırılmaktadır. Bu sebeptendir ki, içerik ve madde kenar başlığı birbiriyle uyumlu değildi.

Tasarı’daki düzenlemelerin, daha sonra kanunlaşan hükümlerle kıyaslandığında, özel hukuk niteliğinin ağır bastığı açıktır. Ayrıca ürün sorumluluğuna ilişkin özel bir kanunun bulunmaması ve TBK’da bu konuda düzenleme yer almaması karşısında, Tasarı’daki ürün sorumluluğuna ilişkin düzenlemelerin kanunlaşması isabetli bir tercih olurdu.

b. 4703 sayılı Ürünlere İlişkin Teknik Mevzuatın Hazırlanması ve Uygulanmasına Dair Kanun

4703 sayılı Ürünlere İlişkin Teknik Mevzuatın Hazırlanması ve Uygulanmasına Dair Kanun, 2001/95 sayılı “Genel Ürün Güvenliği” Direktifi esas alınarak hazırlanmıştır⁵⁵. Bu kanunun amacı; ürünlerin piyasaya arzı, uygunluk değerlendirmesi, piyasa gözetimi ve denetimi ile bunlarla ilgili olarak yapılacak bildirimlere ilişkin usul ve esasları belirlemektir (4703 s. Kanun m 1). Bu hükümden açıkça anlaşılmaktadır ki, kanunda güvenli olmayan ürün nedeniyle zarar gören kişilere karşı sorumluluk düzenlenmemektedir.

Öğretide bir görüşe göre, 4703 sayılı Kanun’un özellikle m 5/III ve IV hükümlerine dayanarak üreticinin sorumluluğunun düzenlendiği söylenebilirdi⁵⁶. 4703 sayılı Kanun m 5/III’te, üreticinin “piyasaya sadece güvenli ürünleri arz etmek zorunda” olduğu düzenlendikten sonra, m 5/IV’te üreticinin “güvenli olmadığı tespit edilen ürünün kendisi tarafından piyasaya arz edilmediğini veya ürünün güvenli olmaması halinin ilgili teknik düzenlemeye uygunluktan kaynaklandığını ispatladığı takdirde sorumluluktan” kurtulacağı hüküm altına alınmıştı. Diğer yandan anılan hükümlere dayanılarak üreticinin sorumluluğunun mevzuatımızda düzenlendiğini söylemenin isabetli bir yaklaşım olmadığı da ileri sürülmekteydi⁵⁷. 4703 sayılı Kanun, 7223 sayılı Ürün Güvenliği ve Teknik Düzenlemeler Kanunu ile yürürlükten kaldırılmıştır.

c. Ürün Güvenliği ve Teknik Düzenlemeler Kanunu Taslağı

Ürün sorumluluğu, Ürün Güvenliği ve Teknik Düzenlemeler Kanunu Taslağı m 7’de “Ürün Sorumluluğu” kenar başlığıyla düzenlenmişti. Ürünün

⁵⁵ Havutçu (n 1) 115; Akçura Karaman (n 9) 48.

⁵⁶ M. Kemal Oğuzman ve M. Turgut Öz, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, C II (10. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2013) 235; Aydın Zevkliler ve Murat Aydoğdu, *Tüketici Korunması Hukuku* (3. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2004) 89 vd; Murat Aydoğdu, *Tüketici Hukuku Dersleri* (Adalet Yayınevi, Ankara 2015) 72.

⁵⁷ Havutçu (n 1) 116-117; Akçura Karaman (n 9) 153; Mustafa Fadıl Yıldırım, “Genetiği Değiştirilmiş Ürünlerden Sorumluluk”, *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Sorumluluk ve Tazminat Hukuku Sempozyumu* (28-29 Mayıs 2009), 246; Karaman (n 1) 303.

zarara sebep olması durumunda sorumluluğu düzenleyen Ürün Güvenliği ve Teknik Düzenlemeler Kanunu Taslağı m 7/I'de, ürün güvenliği koşullarını ve genel güvenlik gereklerini karşılayamadığı için bir ürünün; ölüm, yaralanma veya mal zararına sebep olması halinde, imalatçı ve ithalatçının kusur aranmaksızın sorumlu tutularak tazminatla yükümlü kılınacağı açıkça düzenlenmiştir. Ürün sorumluluğunun şartları ise aynı maddenin 2. fıkrasında; ürünlerdeki uygunsuzluk, zarar, uygunsuzluk ile zarar arasında nedensellik bağı şeklinde belirtilmekteydi. Düzenlemede ürün sorumluluğunun imalatçı veya ithalatçı bakımından söz konusu olabileceği açıkça ifade edilmişti.

Güvenli ürün kavramının düzenlendiği m 5'te ise *“Güvenli olmayan bir ürün piyasaya arz edilemez ve piyasada bulundurulamaz; piyasada ise çekilir; nihai kullanıcıların elinde ise geri çağırılır. İnsan sağlığı ve güvenliğini korumak amacıyla 4 üncü maddenin birinci ve ikinci fıkralarında yer alan usul ve esaslar doğrultusunda hazırlanarak yürürlüğe konan teknik düzenlemelerin ilgili kurallarını karşılayan ürünlerin güvenli olduğu varsayılır.”* hükmü bulunmaktaydı.

Yukarıdaki hükümlerden de açıkça anlaşılabileceği üzere, Ürün Güvenliği ve Teknik Düzenlemeler Kanunu Taslağı ürün sorumluluğunu doğuran olgu olarak “ürünün güvenli olmaması” hususundan hareket etmektedir. Ürünün güvenli olmaması hatalı bir ürünün mevcut olduğunu göstermektedir.

d. 7223 sayılı Ürün Güvenliği ve Teknik Düzenlemeler Kanunu

Türk hukukunda ürün sorumluluğu, 5 Mart 2020 tarihinde kabul edilerek 12 Mart 2020'de Resmî Gazete'de yayımlanan 7223 sayılı Ürün Güvenliği ve Teknik Düzenlemeler Kanunu ile ilk defa açıkça düzenlenmiştir. Bu Kanun, 85/374 sayılı Direktif'in iç hukukumuzda aktarılmasını amaçlamaktadır. Mevzuatımız açısından, ürün sorumluluğunun özel bir kanunla düzenlenmesi çabası oldukça isabetli gelişmedir. Nitekim ürün sorumluluğu, tüketici işlemleriyle sınırlı tutulamayacağından TKHK dışında bağımsız ve ayrı olarak düzenlenmesi gereken bir sorumluluk alanıdır⁵⁸.

7223 sayılı Kanun'un 1. maddesine göre kanunun amacı, “ürünlerin güvenli ve ilgili teknik düzenlemelere uygun olmasını sağlamak; piyasa gözetimi ve denetiminin esasları ile yetkili kuruluşların görevlerini ve iktisadi işletmeciler ile uygunluk değerlendirme kuruluşlarının yükümlülüklerini belirlemektir.”. Görüldüğü üzere Kanun, ürünlerin standartlarını, gözetimini ve denetimini belirlemek suretiyle kamusal düzenlemelere uygunluk denetimini amaçlamakta ve buna aykırılık durumunda uygulanacak yaptırımları belirlemektedir. Kanun'un “Tanımlar” başlıklı 3. maddesinde ürün, güvenli ürün, imalatçı, uygunsuzluk gibi kavramlar tanımlanmaktadır. Ürünün esasen güvenli olması gerektiği m. 5'te “Ürün Güvenliği” kenar başlığı altında düzenlenmektedir.

⁵⁸ Gümüş, Şerh (n 1) 106; Ünal ve Kalkan (n 1) 62.

e. Genel Ürün Güvenliği Yönetmeliği

7223 sayılı Kanun m 24 uyarınca, teknik düzenlemelerin hazırlanmasına ilişkin usul ve esaslar ile Avrupa Birliği teknik mevzuatını uyumlu hale getirmek ve piyasa gözetimi ve denetimi yapmakla yetkili kuruluşların belirlenmesine ilişkin usul ve esaslar Cumhurbaşkanınca belirlenir. Bu hükme dayanarak ve Kanun’un uygulanmasını göstermek üzere 11 Mart 2021 tarih ve 31420 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan “Genel Ürün Güvenliği Yönetmeliği” 12 Mart 2021 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bu Yönetmelik Genel Ürün Güvenliğine İlişkin 2001/95/AT sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifi dikkate alınarak Avrupa Birliği’ne uyum çerçevesinde hazırlanmıştır (Yönetmelik m 15).

Yönetmelik incelendiğinde, “güvenli ürün” ve “ürün” kavramlarının Kanun’daki tanımlardan daha açıklayıcı ve ayrıntılı bir biçimde ele alındığı göze çarpmaktadır. Güvenli ürün kapsamında, insan sağlığı ve güvenliği için yüksek düzeyde koruma sağladığı kabul edilen ürünün unsurlarına detaylı olarak yer verildiği görülmektedir. Diğer yandan, Kanun’da yer verilmeyen bir tanım olarak, “tehlikeli ürün”e de Yönetmelik’te yer verilmiştir. Belirtmek gerekir ki, Kanun’un 3. maddesi (c) bendinde “ciddi risk taşıyan ürün” tanımı içerisinde ifade edilen “ciddi risk” kavramı Yönetmelik m 4 (b) bendinde açıkça tanımlanmıştır.

Kanun’da 5. maddede yer alan “ürün güvenliği”, Yönetmelik m 5’te Kanun’daki hükme paralel olarak “genel ürün güvenliği gerekleri” de eklenmek suretiyle düzenlenmiştir. Ürün sorumluluğu tazminatı hususunda ise Yönetmelik m 11, Kanun’un 6. maddesi kapsamındaki hakların saklı olduğunu ifade etmektedir.

II. ÜRÜN SORUMLULUĞUNUN HUKUKİ NİTELİĞİ

Ürün sorumluluğunun hukuki niteliği konusunda doktrinde fikir birliği bulunmamaktadır. Alman-İsviçre ve Türk hukukunda, ürün sorumluluğunun hukuki niteliği konusunda farklı görüşler mevcuttur. Bununla birlikte 85/374 sayılı Direktif öncesi genel eğilim, ürün sorumluluğunu haksız fiil sorumluluğuna dayandırmak olmuştur. Bir başka ifadeyle bu dönemde Alman, İsviçre ve Türk hukukunda ürün sorumluluğu, hukuki niteliği itibariyle, kusur sorumluluğu olarak değerlendirilmekteydi⁵⁹. Ancak ürün sorumluluğunu genel haksız fiil sorumluluğuna dayandırmak zarar gören açısından birçok dezavantajı

⁵⁹ Edwin Frietsch, “Die Produkthaftungs- Richtlinie der Europäischen Gemeinschaft und der Luftverkehr” (1987) 36 (2) Zeitschrift für Luft- und Weltraumrecht – German Journal of Air and Space Law 170, 171; Theo Guhl ve Alfred Koller, *Das Schweizerische Obligationenrecht*, (9. Bası, Basel 2000) 180; Schwenzer (n 12) 393, Rn 53.33; Havutçu (n 1) 48; Kırcı (n 1) 14; Ünsal Dönmez, “Türk ve Alman İlaç Hukukunda Hatalı Üretilen İlaçtan Doğan Sorumluluk ve Özel Sorumluluk Halleri” (2016), 7 (1) İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 381, 384; Kanışlı (n 7) 1419.

da beraberinde getirmektedir⁶⁰. Bu sebeple doktrinde ürün sorumluluğunun bir kusursuz sorumluluk, hatta zarar göreni en kapsamlı şekilde koruması açısından tehlike sorumluluğu esasına dayandırılması gerektiği yönünde bir hâkim görüş mevcuttu⁶¹. 85/374 sayılı Direktif sonrası döneme ait ürün sorumluluğunun hukuki niteliğine dair tartışmalar ise şöyle ifade edilebilir:

A. Alman Hukukunda

Alman Ürün Sorumluluğu Kanunu m 1'e göre sorumluluk, sadece ürünün hatalı olması sebebine dayanarak zarar meydana gelmesi olgusuna dayandırılmaktadır. Ancak üreticinin kusursuz da olsa sorumlu tutulacağı yönünde bir düzenleme kanunda yer almamaktadır. Alman hukukunda hâkim görüş, ürün sorumluluğunun hukuki niteliği itibariyle tehlike sorumluluğu olduğu yönündedir⁶². Ancak üreticinin sorumluluğunun klasik tehlike sorumluluğunun özelliklerini tam olarak karşılamadığı da vurgulanmaktadır. Bu sebeple Alman hukukunda üreticinin sorumluluğu, kendine özgü unsurlar içeren bir tehlike sorumluluğudur⁶³. Ürün sorumluluğunda tehlikenin kaynağı, üretim faaliyetine değil, üründeki hatanın yarattığı tehlikeye bağlanmaktadır⁶⁴. Diğer yandan ürün sorumluluğunun hukuki niteliği konusunda, tehlike sorumluluğu esasını kabul etmeyen görüşler de mevcuttur⁶⁵.

B. İsviçre Hukukunda

İsviçre hukukunda da ürün sorumluluğunun hukuki niteliği konusunda farklı görüşler bulunmaktadır. Bir görüşe göre İsviçre hukukunda ürün sorumluluğu, sözleşme dışı ve kusura dayanmayan bağımsız bir sorumluluk türüdür⁶⁶. Ürün sorumluluğu, hukuki niteliği itibariyle sebep sorumluluğu olmakla birlikte, doktrinde sebep sorumluluğunun türü konusunda fikir ayrılıkları söz konusudur. Bu sebep sorumluluğu, olağan sebep sorumluluğu, tehlike sorumluluğu ve

⁶⁰ Bu hususta, bkz. Çelt (n 13) 78-79.

⁶¹ Haluk Tandoğan, *Tüketicilerin Korunması ve Sözleşme Özgürlüğünün Bu Açıdan Sınırlandırılması* (Ankara 1977) 42-43; Yavuz (n 4) 229.

⁶² Palandt / Sprau (n 1) 1461, Rn 169; Frietsch (n 55) 173; Günter Hager, "Umwelthaftung und Produkthaftung" (1990) 9 JuristenZeitung 397, 398; Herbert Zech, "Gefährdungshaftung und neue Technologien" (2013) 1 JuristenZeitung 21, 23; Havutçu (n 1) 98; Kırca (n 1) 104; Temel (n 34) 2063; Mesut Serdar Çekin, *6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu Çerçevesinde Tehlike Sorumluluğu* (Onikilevha Yayıncılık, İstanbul 2016) 257-262.

⁶³ Zech (n 58) 23; Havutçu (n 1) 98.

⁶⁴ Havutçu (n 1) 98.

⁶⁵ Bu görüşler; esas olarak kusura dayanmayan haksız fiil sorumluluğu ve kusura dayanan haksız fiil sorumluluğu üzerinde yoğunlaşmaktadır. Ayrıca öğretide özel olarak, tasarım ve bilgilendirme ayıpları için kusura dayanan ve üretim ayıpları için kusura dayanmayan bir sorumluluk anlayışı da kabul edilmektedir. Bu hususta ayrıntılı açıklamalar için, bkz. Kırca (n 1) 109-111; Hager (n 58) 402.

⁶⁶ Schwenzer (n 12) 393, Rn 53.34.

tehlike sorumluluğuna ilişkin unsurların bulunduğu olağan sebep sorumluluğu olmak üzere farklı şekillerde nitelendirilmektedir⁶⁷. Belirtmek gerekir ki, genel eğilim, ürün sorumluluğunun olağan sebep sorumluluğu olduğu yönündedir⁶⁸. Doktrinde, PrHG Art. 1’de düzenlenen “üreticinin üründen sorumluluğu” hükmünün özel bir tehlike sorumluluğu hali olduğu ifade edilmiştir⁶⁹.

C. Türk Hukukunda

Güvenli olmayan ürünün sebep olduğu zararları tazmin yükümlülüğünü içeren ürün sorumluluğu, tüketicinin korunmasını sağlayan imkânlardan biri olup hukuki niteliği bakımından kusura dayanmayan bir sorumluluktur⁷⁰. Ancak bu sorumluluğun bir olağan sebep sorumluluğu mu tehlike sorumluluğu mu olduğu hususunun belirlenmesi gerekmektedir.

Belirtmek gerekir ki, ürün sorumluluğunda üreticinin sorumluluğu sözleşme dışı sorumluluktur. Nitekim üretici ile tüketici arasında herhangi bir sözleşme ilişkisi bulunmamaktadır⁷¹. Ancak satıcı ile tüketici arasında sözleşme ilişkisi söz konusu olacağından, bu durumda, akdi sorumluluğun varlığını kabul etmek gerekmektedir. Aynı husus imalatçının satıcı olduğu durumlarda da geçerlidir⁷².

1. Tehlike Sorumluluğu Görüşü

Tehlike sorumluluğu, 818 sayılı Borçlar Kanunu’nda yer almamakla birlikte, Türk Borçlar Kanunu ile mevzuatımıza giren yeni hukuki müesseselerden biridir. TBK’nın yürürlüğe girmesinden önce özel kanunlarda tehlike sorumluluğuna ilişkin hükümler bulunmaktaydı. Ancak tehlike sorumluluğunu düzenleyen genel nitelikte kural mevzuatımızda mevcut değildi. Bu eksiklik

⁶⁷ İsviçre’de sorumluluğun niteliğinin olağan sebep sorumluluğu olduğu hakkında, bkz. Widmer (n 6) 101, 107. İsviçre hukukunda ürün sorumluluğunun hukuki niteliği hakkında ayrıntılı açıklamalar için, Kırca (n 1) 113 vd.

⁶⁸ Havutçu (n 1) 99.

⁶⁹ Güzin Üçışık, “Tehlike Sorumluluğunun Genel Kural ile Düzenlenmesi”, *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Sorumluluk ve Tazminat Hukuku Sempozyumu* (28-29 Mayıs 2009) 127, 129-130.

⁷⁰ Oğuzman ve Öz (n 52) 235; Mustafa Tiftik, *Türk Hukukunda Tehlike Sorumluluklarının Genel Kural ile Düzenlenmesi Sorunu* (2. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2005) 54; Kırca (n 1) 116; Aydın Zevkililer, “Türkiye’de Tüketici Sorunlarının Özel Bir Yasa ile Düzenlenmesi”, *Banka ve Tüketici Hukuku Sorunları Sempozyumu* (XII Levha Yayıncılık, İstanbul 2010) 1, 16; Canpolat (n 5) 379; Erlüle (n 18) 304-305. Ürün Güvenliği ve Teknik Düzenlemeler Kanunu Taslağı m 7’de “ürünün imalatçısı veya ürün ithal ise ithalatçısı doğan zarardan kusuru aranmaksızın sorumlu tutulur” düzenlemesiyle, ürün sorumluluğunun kusura dayanmayan bir sorumluluk olduğu açıkça ifade edilmekteydi. Üreticinin sorumluluğunun TBK m 66’daki adam çalıştırının sorumluluğuna benzediği yönünde, Oğuzman ve Öz (n 52) 235.

⁷¹ Tarman (n 1) 301; Aslan (n 1) 214; Köseyener (n 12) 149, 169; Aydos, Risk Kontrolü (n 1) 1787; Tiryaki (n 1) 232; Civan (n 1) 2033; Canpolat (n 5) 378.

⁷² Tarman (n 1) 303.

TBK m 71’de tehlike sorumluluğuna ilişkin genel bir kuralın düzenlenmesi suretiyle giderilmiştir. Tehlike sorumluluğunun düzenlendiği TBK m. 71’e göre, “Önemli ölçüde tehlike arzeden bir işletmenin faaliyetinden zarar doğduğu takdirde, bu zarardan işletme sahibi ve varsa işleten müteselsilen sorumludur.

Bir işletmenin, mahiyeti veya faaliyette kullanılan malzeme, araçlar ya da güçler göz önünde tutulduğunda, bu işlerde uzman bir kişiden beklenen tüm özenin gösterilmesi durumunda bile sıkça veya ağır zararlar doğurmaya elverişli olduğu sonucuna varılırsa, bunun önemli ölçüde tehlike arzeden bir işletme olduğu kabul edilir. Özellikle, herhangi bir kanunda benzeri tehlikeler arzeden işletmeler için özel bir tehlike sorumluluğu öngörülmüşse, bu işletme de önemli ölçüde tehlike arzeden işletme sayılır.”

Yukarıdaki düzenlemede de açıkça görüldüğü üzere, tehlike sorumluluğu TBK m. 71/I’de düzenlendikten sonra, TBK m. 71/II düzenlemesinde “önemli ölçüde tehlike arz eden işletme” kavramı tanımlanmıştır.

Türk Borçlar Kanunu’na göre tehlike sorumluluğunda sorumluluğun konusu, “işletme faaliyetidir”⁷³. Ancak tehlike sorumluluğunun söz konusu olabilmesi için, işletme faaliyetinin önemli ölçüde tehlike arz ediyor olması gerekmektedir⁷⁴. Diğer yandan her türlü tehlike durumu tehlike sorumluluğunun doğmasına neden olmamaktadır. Yalnızca işletme faaliyetine özgü tipik tehlikenin gerçekleşmesi durumunda tehlike sorumluluğu söz konusu olabilecektir⁷⁵. Bir başka ifadeyle işletme faaliyetine ait karakteristik rizikonun gerçekleşmesi gerekmektedir. Son olarak tipik tehlikenin gerçekleşmesi ile zarar arasında nedensellik bağının varlığı aranır⁷⁶. Tehlike sorumluluğunda işletme sahibi ve varsa işleten müteselsil olarak ortaya çıkan zarardan sorumludur. Tehlike sorumluluğunda gerçekleşmesi muhtemel tehlike hukuka uygundur. Burada hukuka aykırı olgu, tehlike rizikosunun gerçekleşmesi durumunda ortaya çıkan zarardır⁷⁷.

Doktrinde, TKHK m 4/III ile tehlike sorumluluğu ilkesinin kabul edildiğini savunan görüşler mevcuttur. Buna göre, ürün sorumluluğunda kusur ögesinden arındırılmış tipik bir tehlike sorumluluğu söz konusudur⁷⁸. Diğer

⁷³ Tiftik (n 66) 30; Özge Yücel, *Türk Borçlar Kanunu’na Göre Genel Tehlike Sorumluluğu* (Seçkin Yayıncılık, Ankara 2014) 114; Ayça Akkayan Yıldırım, “Kusursuz Sorumluluğun Özel Bir Türü Olarak Tehlike Sorumluluğu” (2012) 70 (1) İÜHFM 203, 208.

⁷⁴ Yücel (n 69) 122; Akkayan Yıldırım (n 69) 209; Yasemin Durak, “Tehlike Sorumluluğu” (2014) 9 (1) Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 23, 45.

⁷⁵ Tiftik (n 66) 34; Yücel (n 69) 137; Durak (n 70) 32.

⁷⁶ Tiftik (n 66) 35; Yücel (n 69) 154; Durak (n 70) 32-33.

⁷⁷ Çekin (n 58) 257-262; Durak (n 70) 37.

⁷⁸ Rona Serozan, “Tüketiciyi Koruma Kanunu Değişikliğinin Artıları ve Eksileri” (2003) 61 (1-2) İÜHFM, 339, 347-348. Aynı yönde, Yargıtay 4. HD, T. 18.06.2003, E. 2003/3444, K. 2003/7953: “Bilirkişiler; dedantörün gaz sızdırması sonucu olayın meydana geldiğini

bir görüşe göre, kurtuluş kanıtı getirme imkânı söz konusu olmayan tehlike sorumluluğunun kabul edilmesi daha adaletli sonuçlar doğuracaktır⁷⁹. Nitekim güvensiz bir ürünün tüketici açısından önemli tehlike arz edeceği de inkâr edilmemesi gereken bir husustur.

Her ürünün üretim faaliyeti tehlike arz etmemektedir⁸⁰. Diğer yandan sadece üretim faaliyetinin niteliği gereği tehlike arz ettiği ürünler bakımından dahi tehlike sorumluluğu tartışılabilir. Ürün sorumluluğunda üreticiyi tehlike sorumluluğu esasına göre sorumlu tutmak, AB direktiflerinin önerdiği kusursuz sorumluluğu da aşan bir sorumluluk olacaktır. Ürün sorumluluğunun tehlike sorumluluğu esasına dayandırılması bu gerekçelerle eleştirilmektedir⁸¹. Eklemek gerekir ki, üreticinin ayıplı ürünü piyasaya sürmeme konusunda bir davranış yükümlülüğü vardır. Tehlike sorumluluğunda sorumlu tutulan kişilere böyle bir yükümlülük yüklenemez⁸². Dolayısıyla ürün sorumluluğunun hukuki niteliği itibarıyla tehlike sorumluluğu esasına dayandırılmaması isabetli olacaktır⁸³.

2. Olağan Sebep Sorumluluğu Görüşü

Türk hukukunda ürün sorumluluğunun hukuki niteliği konusunda hâkim olan görüş, ürün sorumluluğunun bir olağan sebep sorumluluğu olduğu yönündedir⁸⁴. Nitekim ürün sorumluluğunun söz konusu olabilmesi için, öncelikle, ürünün güvenli olmaması gerekmektedir. Bu sebeple ürünün güvenli olmamasına neden olan kişiler, kendilerine düşen davranış yükümünü ihlal ettikleri gerekçesiyle sorumlu tutulmalıdır. Doktrinde bu davranış yükümlülüğünü ihlalinin kusur oluşturmayacağı savunulmaktadır⁸⁵. 7223 sayılı Kanun m 21/II’de imalatçı veya ithalatçıyı sorumluluktan kurtaran haller şöyle belirtilmiştir: İmalatçı veya ithalatçı ürünü piyasaya kendisinin arz etmediğini ispatladığı takdirde sorumluluğu doğmaz. Aynı şekilde üründeki uygunsuzluk dağıtıcının veya üçüncü bir kişinin müdahalesinden veya kullanıcından kaynaklanıyorsa bu durumda da imalatçı veya ithalatçının sorumluluğu söz konusu olmaz. Diğer yandan imalatçı veya ithalatçı, üründeki uygunsuzluğa, ürünün teknik düzenlemelere veya diğer teknik kurallara uygun olarak üretilmesinin neden olduğunu ispatladığı takdirde sorumluluk gündeme

belirlemişlerdir. Davalı İpragaz A.Ş.’nin özensiz davrandığı sabittir. Davalı İpragaz A.Ş. LPG üretim dolum ve dağıtım faaliyeti nedeniyle kusurlu olsun ya da olmasın 3. kişilere verebilecekleri maddi ve bedeni zararlardan dolayı tehlike sorumluluğu altındadır.” (Karşı oy yazısından).

⁷⁹ Aydos, Ürün Sorumluluğu (n 8) 96.

⁸⁰ Kırca (n 1) 122; Öz (n 1) 13.

⁸¹ Kırca (n 1) 122-123; Öz (n 1) 13-14.

⁸² Kırca (n 1) 121; Civan (n 1) 2036.

⁸³ Civan (n 1) 2035-2036.

⁸⁴ Kırca (n 1) 121; Kulaklı (n 1) 24; Yıldırım (n 53) Ürünlerden Sorumluluk 246.

⁸⁵ Kırca (n 1) 121. Üreticinin sorumluluğunun kusur sorumluluğu olduğu hakkında, Akçura Karaman (n 9) 190.

gelmez. Bu açıklamalardan açıkça anlaşılmaktadır ki, imalatçı veya ithalatçının sorumlu tutulabilmesi için, kurtuluş kanıtı getirememiş olması gerekmektedir. Bu sebeple Türk hukukunda ürün sorumluluğu hukuki niteliği itibariyle olağan sebep sorumluluğudur.

Doktrinde ileri sürülen bir görüşe göre ise, ürün sorumluluğunun hukuki niteliğini açıklamada olağan sebep sorumluluğu ve tehlike sorumluluğuna ait unsurları birlikte içeren bir çözümü benimsemek daha isabetlidir⁸⁶. Bir başka görüşte ise ürün sorumluluğunun tehlike sorumluluğuna yaklaşan bir sorumluluk olduğu ifade edilmektedir⁸⁷.

Tüm bu tartışmalar bir yana bırakılırsa, 7223 sayılı Kanun'da 85/374 sayılı Direktifle paralel olarak bir kusursuz sorumluluk halinin düzenlendiği söylenebilir⁸⁸.

III. SORUMLULUĞUN ŞARTLARI

Ürün sorumluluğunda, ürünün imalatçısı/ ithalatçısı üründeki hatanın neden olduğu zararlardan sorumludur. Sorumluluğun şartları 7223 sayılı Kanun m 6/II'de düzenlenmiştir. Buna göre, “imalatçı veya ithalatçının sorumlu tutulabilmesi için, zarar gören tarafın uğradığı zararı ve uygunsuzluk ile zarar arasındaki nedensellik bağıını ispat etmesi zorunludur.”. Hükümden açıkça anlaşılabacağı üzere, ürün sorumluluğunun şartları; güvenli olmayan ürünün piyasaya sürülmüş olması, üründeki hatanın zarara neden olması ve nedensellik bağıdır.

A. Güvenli Olmayan Ürünün Piyasaya Arz Edilmiş Olması

7223 sayılı Kanun m. 6 uyarınca, ürünün, kişiye veya mala zarar vermesi durumunda, imalatçı veya ithalatçı zararı gidermekle yükümlüdür. Bu husus, 85/374 sayılı Avrupa Konseyi Direktifi'nde m 1 hükmünde “*bir ürünün üreticisi, üründeki hatanın neden olduğu zararlardan sorumludur*” şeklinde açıkça düzenlenmiştir. Diğer yandan ProdHaftG § 1'de “üründeki hata nedeniyle bir kimsenin ölümü, beden bütünlüğünün ihlali veya sağlığının bozulması ya da bir eşyanın hasara uğraması halinde, ürünün üreticisi, zarar görenin uğradığı zararları giderimle yükümlüdür” düzenlemesiyle de ürün sorumluluğunun ilk şartının üründeki hata olduğu ifade edilmektedir. Bu sebeple ürün sorumluluğundan bahsedebilmek için öncelikle bazı kavramların açıklanması gerekir. Bu kavramların başında “ürün” gelir. 7223 sayılı Kanun m 6/II'ye göre, imalatçı veya ithalatçının sorumlu tutulabilmesi için, zarar görenin uğradığı zararı ve uygunsuzluk ile zarar arasındaki illiyet bağıını ispat

⁸⁶ Havutçu (n 1) 101; Paksoy ve Demir (n 1) 314.

⁸⁷ Ünal ve Kalkan (n 1) 54.

⁸⁸ Ünal ve Kalkan (n 1) 63; Çelt (n 13) 106.

etmesi gerekmektedir. Hükümden anlaşılabileceği üzere, ürünün, kendisinden beklenen güvenliği sağlamak hususunda eksik, bir diğer deyişle hatalı olması gerekir. Sorumluluğun doğabilmesi için son olarak, ürün piyasaya arz edilmiş olmalıdır. Bu sebeple “güvenli olmayan ürün” ve “piyasaya arz edilmiş olma” kavramlarının da üzerinde durulmalıdır.

1. Ürün Kavramı

Ürün sorumluluğunun söz konusu olabilmesi için, öncelikle zararın bir “ürün”den doğması gerekir. Ürün kavramı, yukarıda ayrıntılı olarak yer verilen ürün sorumluluğuyla ilgili kanuni düzenlemelerde açıkça tanımlanmıştır. Buna göre 85/374 sayılı Avrupa Konseyi Direktifi m 2’de ürün, “*başka bir taşınır veya taşınmazla birleştirilmiş olsa bile her türlü taşınır eşya anlamına gelir. Elektrik de ürün sayılır*” şeklinde tanımlanmaktadır⁸⁹. ProdHaftG § 2’de ise, “*bu kanun anlamında, başka bir taşınır veya taşınmaz malın bir parçası olsa bile, her türlü taşınır ve hatta elektriğin dahi ürün*” sayılacağı belirtilmektedir. Benzer şekilde PrHG Art. 3’te ürün kavramı, “*başka bir taşınır veya taşınmaz malla birleştirilse bile her türlü taşınır eşya ve elektrik*” olarak tanımlanmaktadır. 7223 sayılı Kanun m. 3/I (s) bendi uyarınca ürün, “*her türlü madde, müstahzar veya eşyayı*” ifade eder. Bu Kanuna dayanılarak çıkarılan Genel Ürün Güvenliği’nde ise daha açıklayıcı bir tanım tercih edilmiştir. Yönetmelik m. 4 (h) bendine göre, ürün; “*tüketicilerin kullanımı için amaçlanan veya tüketicilerin kullanımı için amaçlanmamış olsa dahi makul ölçüde öngörülebilir koşullarda tüketiciler tarafından kullanılması muhtemel olan, gerek ticari faaliyetler sonucunda gerekse başka yollarla tedarik edilen veya kullanıma sunulan, yeni, kullanılmış veya ıslah edilmiş her türlü madde, müstahzar veya eşyayı*” ifade eder.

Yukarıdaki düzenlemelerden açıkça anlaşılabileceği üzere, ürün kavramına her türlü taşınır eşya girmektedir. 85/374 sayılı Direktif’te taşınır eşya kavramının tanımı yapılmamış, bu kavramın içeriği üye devletlerin iç hukukuna bırakılmıştır⁹⁰. TMK m. 762’ye göre, taşınır “*nitelikleri itibarıyla taşınabilen maddî şeyler ile edinmeye elverişli olan ve taşınmaz mülkiyetinin kapsamına girmeyen doğal güçler*” olarak tanımlanabilir. Taşınırın, başka bir taşınır veya taşınmaza bağlı olması da mümkündür. Esas olarak taşınır ürünlerin verdiği zararlara ilişkin ürün sorumluluğu kabul edilmiştir. Dolayısıyla taşınmazlar ürün sorumluluğu hususunda kapsam dışı bırakılmıştır⁹¹.

⁸⁹ Direktifin ilk halinde doğal tarım ürünleri ve av ürünleri ürün sorumluluğu kapsamı dışında bırakılmıştı. Avrupa Birliği Konseyi’nin 10 Mayıs 1999 tarih ve 99/34 sayılı Ayıplı Ürünlerden Dolayı Sorumluluğa İlişkin Üye Ülkelerin İdari ve Hukuki Düzenlemelerinin Uyumlaştırılmasına Dair Konsey Direktifi’nin Değiştirilmesine İlişkin Konsey Yönergesi ile doğal tarım ürünleri ve av ürünleri de “ürün” kapsamına dahil edilmiştir.

⁹⁰ Havutçu (n 1) 67.

⁹¹ Kanişlı (n 7) 1423; Çelt (n 13) 88-89.

Diğer yandan 7223 sayılı Kanun m. 3/I (s) bendi'nde yer verilen geniş ürün tanımının kapsamında taşınmazların da değerlendirilip değerlendirilmeyeceği sorusu gündeme gelebilir. 7223 sayılı Kanun'da eşyaların ürün olarak nitelendirilmesi gerektiği belirtilmesine rağmen, eşyanın tanımı yapılmamıştır. Bu sebeple eşyanın anlamı TMK hükümleri çerçevesinde belirlenmelidir. Hukuken eşya kavramından, üzerinde hakimiyet kurulabilecek, ekonomik bir diğer taşıyan, kişi ve hayvanlar dışındaki cismani varlıklar anlaşılır⁹². Medeni Kanun sistematığına bakıldığında, taşınır – taşınmaz eşya ayrımının büyük öneme sahip olduğu anlaşılmaktadır. Taşınmazların ürün sorumluluğu kapsamında değerlendirilip değerlendirilemeyeceği sorusuna olumsuz cevap verilmesi gerekir⁹³. Aksi durumun kabulü, Direktif'in amacıyla bağdaşmaz ve taşınmazlara ilişkin özel sorumluluk hallerinin anlamını yitirmesine neden olur.

Kanun'da geçen “müstahzar” kavramına da değinmek yerinde olacaktır. Müstahzar kelime anlamıyla, önceden hazırlanarak eczanede bulundurulmuş ticari ilaç demektir⁹⁴. Bu durumda ilaçlar da 7223 sayılı Kanun kapsamında ürün olarak değerlendirilmektedir. 85/374 sayılı Direktif'te ürün kapsamına alınmayan müstahzarın 7223 sayılı Kanun'da ürün olarak değerlendirilmesi isabetli olmamıştır⁹⁵.

7223 sayılı Kanun'da, Direktif'ten farklı olarak, elektriğin açıkça ürün kabul edileceği belirtilmemiştir. Elektrik, TMK m. 762 uyarınca taşınır mülkiyetinin konusuna gireceğinden, ürün olarak nitelendirilir⁹⁶. Bu kapsamda voltaj değişikliği, elektrik kesintisi ya da hiç elektrik enerjisi verilememesi gibi durumlar üreticinin sorumluluğunu doğuran durumlara örnek olarak gösterilebilir⁹⁷. Yazılımın da ürün olarak kabul edildiği ifade edilmektedir⁹⁸.

⁹² M. Kemal Oğuzman, Özer Seliçi ve Saibe Oktay Özdemir, *Eşya Hukuku* (Filiz Kitabevi, İstanbul 2013) 8; Lale Sirmen, *Eşya Hukuku* (Yetkin Yayınları, Ankara 2014) 5; Sanem Aksoy Dursun, *Eşya Kavramı* (On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2012) 23; Keser (n 3) 57.

⁹³ Ünal ve Kalkan (n 1) 66; Atamer ve Kurtulan Güner (n 15) 553, 554; Çelt (n 13) 89-90. Aksi yönde, Kanışlı (n 7) 1432; Keser (n 3) 61.

⁹⁴ <https://sozluk.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 28 Mart 2021.

⁹⁵ Keser (n 3) 62. Benzer yönde, Atamer ve Kurtulan Güner (n 15) 552, 553.

⁹⁶ Aynı yönde, Ünal ve Kalkan (n 1) 66; Çelt (n 13) 90.

⁹⁷ Palandt / Sprau (n 1) 3027, Rn 1; Schwenzer (n 12) 393, Rn 53.35.

⁹⁸ Palandt / Sprau (n 1) 3027, Rn 1; Schwenzer (n 12) 393, Rn 53.35; Wolfgang Straub, *Produkthaftung für Informationstechnologiefehler EU-Produkthaftungsrichtlinie und schweizerisches Produkthaftungsgesetz*, (Schulthess Verlag, Zürich 2002) 14; Kanışlı (n 7) 1433-1434. Bu hususta farklı bir değerlendirme için, bkz. Atamer ve Kurtulan Güner (n 15) 555, 556. Schwenzer, aynı şekilde insan kanı ve insan organının da ürün olarak değerlendirildiğini, bu durumda üreticinin donör değil kan veya organ bankası olduğunu dile getirmektedir.

2. Güvenli Olmayan Ürün Kavramı

85/374 sayılı Avrupa Konseyi Direktifi m. 6’ya göre, “bir ürün, tüm hal ve şartlar altında, özellikle, sunum tarzı, makul kullanım şekli, piyasaya sürüldüğü zaman dikkate alındığında, bir kimsenin ondan beklemeye haklı olduğu güvenliği sağlamadığında⁹⁹” hatalı sayılacaktır. ProdHaftG § 3’te de hatalı bir ürünün, “güvenli olmaması” anlamına geldiği düzenlemesi yer almaktadır. Anılan hükmün ikinci fıkrasında ise, bir ürünün sonradan daha iyi bir ürünün piyasaya sürülmesi sebebine dayanılarak hatalı sayılamayacağı hüküm altına alınmıştır. Düzenlemeler açıkça göstermektedir ki, “güvenli olmayan ürün” hatalı ürün sayılmaktadır. Doktrinde güvenli olmama hali konusunda tasarım, fabrikasyon, bilgilendirme ve gelişim hatası olmak üzere bir sınıflandırma yapıldığı görülmektedir¹⁰⁰. Ürünün güvenli olup olmadığı belirlenirken başvurulacak ölçüt, “bir kimsenin üründen beklemeye haklı olduğu güvenlik”tir¹⁰¹. Bu ölçüt belirlenirken; ürünün sunum tarzı, makul kullanım şekli ve piyasaya sürüldüğü zaman gibi kıstaslar dikkat alınmaktadır (85/374 sayılı Direktif m 6).

7223 sayılı Kanun m. 5 uyarınca, ürünün güvenli olması zorunludur. Güvenli ürün kavramı ise Kanun’un 3. maddesi (e) bendinde ve Yönetmelik’in 4. maddesi (d) bendinde tanımlanmaktadır. Kanun’da güvenli ürün “Kullanım süresi, hizmete sunulması, kurulumu, kullanımı, bakımı ve gözetimine ilişkin talimatlara uygun ve normal kullanım koşullarında kullanıldığında risk taşımayan veya sadece ürünün kullanımına özgü asgari risk taşıyan ve insan sağlığı ve güvenliği için gerekli düzeyde koruma sağlayan ürün” şeklinde tanımlanmaktadır. Yönetmelik’e göre güvenli ürün, “Kullanım süresi ve uygulanabilir olduğu durumlarda hizmete sunulması, kurulumu ve bakımına ilişkin gereklilikleri dahil olmak üzere, normal ve makul ölçüde öngörülebilir koşullarda kullanımı risk taşımayan veya ürünün kullanımına özgü asgari risk taşıyan, aşağıdaki unsurlar ele alındığında insan sağlığı ve güvenliği için yüksek düzeyde koruma sağladığı kabul edilen ürünü.” ifade eder. Kanun’dan farklı olarak Yönetmelik m 4 (g) bendinde, güvenli ürün tanımını karşılamayan ürünü ifade etmek üzere “tehlikeli ürün” kavramına yer verilmiştir.

⁹⁹ Havutçu (n 1) 165.

¹⁰⁰ Palandt / Sprau (n 1) 3028 vd; Hess (n 6) 20-26; Schwenzer (n 12) 393-394, Rn 53.36. Yazar PrHG’de böyle bir ayrımın söz konusu olmadığını belirtmektedir. Bu hususta, Schwenzer (n 12) 394, Rn 53.37. Bu sınıflandırmada yer alan türlerden biri de gözlem hatasıdır. Bu hususta, bkz. Burcu G. Özcan Büyüktanır ve Dila Okyar Karaosmanoğlu, “Endikasyon Dışı (Off-Label) İlaç Kullanımından Doğan Zararlardan İlaç Üreticisinin ve Hekimin Hukuki Sorumluluğu” (2017) 8 (1) İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 153, 162.

¹⁰¹ Palandt / Sprau (n 1) 3028, Rn 3; Schwenzer (n 12) 394, Rn 53.37; Marcel Lanz, *Die Haftung beim medizinischen Einsatz synthetischer Nanopartikel Beurteilung nach allgemeiner Verschuldens- und Produkthaftung* (Schulthess Verlag, Zürich 2020) 272; Özcan Büyüktanır ve Okyar Karaosmanoğlu (n 96) 161; Kanışlı (n 7) 1436.

Güvenli olmayan ürün kavramına Kanun'da yer verilmemiştir. Ürün sorumluluğu hususunda güvenli olmayan ürün kavramının uygun olmayacağı, hatalı ürün kavramının kullanılmasının daha isabetli olacağı ifade edilmektedir¹⁰². Direktif'in yukarıda belirtilen ilgili düzenlemesi dikkate alındığında, güvenli olmayan ürün hatalı ürün olarak kabul edilmektedir. Dolayısıyla ürünün güvenli olmaması ile hatalı olması arasında yakın bir bağ vardır¹⁰³. Bu sebeple kavramlar arasında anlamsal olarak ürün sorumluluğu bakımından bir uygunsuzluk olduğunu düşünmemekle birlikte, mevzuatımızla kavram birliği sağlama amacıyla "hatalı ürün" kavramı yerine "güvenli olmayan ürün" kavramını tercih etmenin daha doğru olacağını söyleyebiliriz.

3. Piyasaya Arz Edilmiş Olma

Ürün sorumluluğunun doğması için ürünün piyasaya arz edilmiş olması gerekir. 7223 sayılı Kanun m. 3 (k) bendinde piyasaya arz, "*ürünün piyasada ilk kez bulundurulması*" şeklinde tanımlanmaktadır. Ürün sorumluluğu, ancak ürünün piyasaya sürülme anında üründe bir hatanın mevcut olması durumunda gündeme gelebilir¹⁰⁴. 85/374 sayılı AB Direktifi m. 6/II'de bir ürünün, sonradan daha iyi bir ürünün piyasaya sürülmesi sebebine dayanılarak hatalı sayılamayacağı düzenlenmektedir.

B. Üründeki Hatanın Zarara Sebep Olması

Ürün sorumluluğunun doğması için, güvenli olmayan ürün nedeniyle bir zararın ortaya çıkması gerekir. Bu husus 7223 sayılı Kanun m. 6/I'de "*Ürünün, bir kişiye veya bir mala zarar vermesi halinde, bu ürünün imalatçısı veya ithalatçısı zararı gidermekle yükümlüdür.*" şeklinde ifade edilmektedir. Ürün sorumluluğunda söz konusu zarar, ürünün bir kimsenin yaşamını sona erdirmiş olması, vücut bütünlüğünde veya malvarlığında azalma meydana getirmiş olması halinde mevcut olarak kabul edilir¹⁰⁵.

Ürün sorumluluğu bakımından üreticinin sorumluluğuna gidilmesine neden olan zararlar kapsamında, maddi ve manevi zararlar bulunmaktadır. 85/374 sayılı Avrupa Konseyi Direktifi'nde ürün sorumluluğuna esas oluşturacak zararlar, ölüm veya yaralanma ya da diğer bir eşyaya gelen zarar ile sınırlandırılmıştır¹⁰⁶. Bir başka ifadeyle bu zararlardan başka nitelikteki zararlar için ürün sorumluluğuna dayanarak üreticinin sorumluluğuna gidilemeyecektir¹⁰⁷.

¹⁰² Ünal ve Kalkan (n 1) 67. Aynı hususta diğer eleştiriler için, bkz. Çelt (n 13) 92.

¹⁰³ Çelt (n 13) 92.

¹⁰⁴ Çelt (n 13) 93. Piyasada bulundurma kavramının tanımı hakkında ABAD içtihatları dikkate alınarak yapılan açıklamalar için, bkz. Atamer ve Kurtulan Güner (n 15) 558.

¹⁰⁵ Straub (n 94) 60; Çelt (n 13) 94; Keser (n 3) 162 vd.

¹⁰⁶ Havutçu (n 1) 81 vd.

¹⁰⁷ Kırca (n 1) 153 vd 7223 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesinden önceki dönemde, ürün sorumluluğu bakımından üreticinin sorumluluğuna gidilmesine neden olan zararların,

Direktifte manevi zararların tazmin edilmesi hususu ülkelerin iç hukukuna bırakılmıştır. Direktif’e uyum sağlamak amacıyla çıkarılan 7223 sayılı Kanun m. 6/V’te “*Ürünün sebep olduğu zarar nedeniyle ödenecek maddi ve manevi tazminat miktarının belirlenmesinde 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu hükümleri uygulanır.*” düzenlemesiyle manevi tazminat talebinin varlığı açıkça kabul edilmiştir.

Kişiyeye verilen zararlar bakımından üreticinin ürününden kaynaklı olarak bir ölüm ya da bedensel zarar meydana gelmesi durumunda, zarar gören tazminat talebinde bulunabilecektir¹⁰⁸. Burada zararı tazmin için genel hükümlere göre hareket edilmesi gerekmektedir. Dolayısıyla tazminatın kapsamı belirlenirken, zarar verici olaydan ölüme kadar olan sürede ve ölüm ile ilgili doğrudan meydana gelen zararlar göz önünde bulundurulacaktır. Belirtmek gerekir ki, bedensel bütünlüğün zarar görmesi, öğretide, ruhsal bütünlüğü de kapsadığı için psikolojik ya da ruhsal zararlar da bu kapsamda değerlendirilir¹⁰⁹. Bu sebeple yaralanma kavramı geniş anlamıyla düşünülmelidir.

Mala verilen zararlar bakımından öncelikle belirtmek gerekir ki, ürüne ilişkin zarar ürün sorumluluğunun kapsamına girmektedir. Bir başka deyişle, ilgili direktifteki zarar, söz konusu ürün dışındaki eşyaya gelen zararı ifade etmektedir¹¹⁰. Bunun en önemli sebebi, ürün sorumluluğu ve ayıptan doğan sorumluluğun sınırlarının birbirinden ayrılabilmesidir. Örneğin bir buzdolabının yanması sonucu, üretici buzdolabının değerini ödemek zorunda olmayabilir. Fakat bu yangın sonucunda, diğer eşyalar da zarar görmüşse, bu durumda, diğer eşyaların gördüğü hasarın tazmini üreticiden ürün sorumluluğu kapsamında istenebilir. Öğretide, daha kompleks eşyalar için parçaların ayrı bir eşya olarak değerlendirilip değerlendirilemeyeceği de tartışma konusu olmuştur¹¹¹. Otomobildeki tekerleklerin otomobilden ayrı bir eşya olarak kabul edilmesi halinde, tekerlekten meydana gelebilecek olan bir kazada otomobilin uğradığı hasarın tekerlek üreticisinden tazmin edilip edilemeyeceği durumu, bu soruya verilecek cevaba göre değişecektir.

Mala ilişkin zararların tazmini talebi, Direktifte zararın miktarı bakımından sınırlandırılmıştır¹¹². Bu sınırlandırma hem alt limit hem üst limit belirleme şeklinde gerçekleşmiştir. 85/374 sayılı Direktif m. 9 uyarınca, mala ilişkin bir

genellikle, maddi zararlar olduğu; bu bakımdan manevi zararların ürün sorumluluğu kapsamında değerlendirilmeyeceği ifade edilmekteydi. Gerekece olarak 85/374 sayılı Avrupa Konseyi Direktifi’nde ürün sorumluluğuna esas oluşturacak zararların, ölüm veya yaralanma ya da diğer bir eşyaya gelen zarar ile sınırlandırılmış olması gösterilmekteydi.

¹⁰⁸ Havutçu (n 1) 82; Atamer ve Kurtulan Güner (n 15) 566.

¹⁰⁹ Kırca (n 1) 154.

¹¹⁰ Atamer ve Kurtulan Güner (n 15) 568.

¹¹¹ Havutçu (n 1) 85.

¹¹² Direktifte mala verilen zararlarla ilişkin diğer sınırlamalar hakkında, bkz. Kanışlı (n 7) 1439 vd.

zararın tazmini ancak, zararın 500 Euro¹¹³ tutarındaki alt limiti aşması durumunda mümkündür, bu miktarın altındaki zararlara zarar gören katlanacaktır. Zararın tazmininin talep edilmesi, 500 Euro değerindeki alt limiti aşma halinde mümkün olacaktır. Ancak 7223 sayılı Kanun'da böyle bir alt limit öngörülmemiştir. Türk hukuku bakımından, Kanun'da mala ilişkin zararlarda bir alt limitin öngörülmesinin çeşitli açılardan faydalı olabileceği dile getirilmektedir¹¹⁴. Tazminata ilişkin üst limitin belirlendiği Direktif'in 16. maddesiyle, üye devletlere, şahsa ilişkin zararların, aynı hataya sahip özdeş ürünlerden doğması halinde, üreticinin toplam sorumluluğunun 70 Milyon Euro'dan az olmayan bir miktarla sınırlandırma serbestisi getirilmiştir. Örneğin, ürün sorumluluğunun tehlike esasına dayandırıldığı Alman hukukunda, sorumluluğun mutlaka bir üst limit ile sınırlandırılması desteklenmiş¹¹⁵; bu üst limit ProdHaftG'de 85 Milyon Euro olarak belirlenmiştir¹¹⁶. Kanun koyucu, 7223 sayılı Kanun ile zararın tazmini konusunda bir üst limit de belirlememiştir. Doktrinde tazminat sorumluluğunun sınırlandırılmaması gerektiği ifade edilerek üreticinin sınırsız sorumlu olması gerektiği savunulmaktadır¹¹⁷.

C. Nedensellik Bağı

7223 sayılı Kanun m. 6/II'ya göre, imalatçı veya ithalatçının sorumlu tutulabilmesi için, zarar gören tarafın uğradığı zararı ve uygunsuzluk ile zarar arasındaki nedensellik bağına ispat etmesi zorunludur. Dolayısıyla zarar, güvenli olmayan ürün nedeniyle doğmuş olmalıdır¹¹⁸. Bir başka deyişle güvenli olmayan ürün, zararlı sonucun sebebinin teşkil etmelidir¹¹⁹. Ancak buradaki zarar, ürünün olağan kullanım amacına uygun olarak kullanılmasından kaynaklanmalıdır¹²⁰. Örneğin, bir su ısıtıcısı makarna pişirmek amacıyla kullanıldığı takdirde, oluşabilecek risk durumları bu açıdan düşünülebilir.

D. Kurtuluş Kanıtı Getirilememiş Olması

85/374 sayılı Avrupa Konseyi Direktifi m. 7'de üreticinin sorumluluktan kurtulabileceği durumlar özel olarak düzenlenmiştir. Direktifin anılan hükmünde üretici bakımından kurtuluş kanıtları sınırlayıcı bir biçimde sayılmıştır¹²¹. Üreticinin ürün sorumluluğu kapsamında sorumlu tutulabilmesi için, kurtuluş kanıtı getirememiş olması gerekmektedir. Ürün sorumluluğunda kurtuluş kanıtı getirilebilecek haller ise şöyle sıralanabilir:

¹¹³ 1 Ocak 1999 öncesi ECU (European Currency Unit) kullanılmaktaydı.

¹¹⁴ Ünal ve Kalkan (n 1) 69; Çelt (n 13) 93.

¹¹⁵ Havutçu (n 1) 83; Kırca (n 1) 245.

¹¹⁶ Bu hususta, bkz. Çelt (n 13) 97, dn. 129.

¹¹⁷ Ünal ve Kalkan (n 1) 69. Aksi yönde, Tiftik (n 66) 56-57.

¹¹⁸ Akçura Karaman (n 9) 264; Keser (n 3) 209 vd; Atamer ve Kurtulan Güner (n 15) 571.

¹¹⁹ Kanışlı (n 7) 1442.

¹²⁰ Öz (n 1) 11.

¹²¹ Havutçu (n 1) 101; Ünal ve Kalkan (n 1) 54.

- a. Ürünün piyasaya sürülmemiş olması,
- b. Piyasaya sürülen üründe zarara sebep olan hatanın piyasaya sürülme anında mevcut olmaması,
- c. Üretilen ürün bakımından ekonomik amaç güdülmemesi ve mesleki faaliyet dışında bir üretim faaliyeti olması,
- d. Üründeki hatanın emredici hükümlere uyulması sebebiyle meydana gelmesi,
- e. Ürün piyasaya sürüldüğü zamanda zarar verici hatanın mevcut bilim ve teknolojiye göre tespit edilememesi,
- f. Hata nihai ürünün üreticisinden kaynaklıyorsa ara mal ve hammadde üreticilerinin sorumlu olmaması.

7223 sayılı Kanun m. 21 “İktisadi işletmeciyi sorumluluktan kurtaran haller” kenar başlığını taşımaktadır. Anılan düzenlemenin ikinci fıkrasında, imalatçı veya ithalatçı hakkında hangi hallerde idari yaptırımların uygulanmayacağı da düzenlenmiştir. Buna göre, “İmalatçı veya ithalatçı; a) Ürünü piyasaya kendisinin arz etmediğini, b) Uygunsuzluğun dağıtıcının veya üçüncü bir tarafın ürüne müdahalesinden veya kullanıcıdan kaynaklandığını, c) Üründeki uygunsuzluğun, teknik düzenlemelere veya diğer zorunlu teknik kurallara uygun olarak üretilmesinden kaynaklandığını, ispatladığı takdirde bu Kanunda düzenlenen idari yaptırımlar uygulanmaz.”. İmalatçı ve ithalatçı hakkında Kanun’da belirtilen nedenlerin varlığı halinde idari yaptırımların uygulanmayacak olması, söz konusu kişilerin ürün sorumluluğundan kurtulacağı anlamını da ihtiva eder¹²².

VII. BENZER SORUMLUKLARDAN AYIRT EDİLMESİ

A. Ayıptan Doğan Sorumluluktan Ayırt Edilmesi

Ayıptan doğan sorumluluk, TKHK m. 8’de düzenlenmektedir. TKHK m. 8’de ayıplı mal kavramının tanımı “Ayıplı mal, tüketiciye teslimi anında, taraflarca kararlaştırılmış olan örnek ya da modele uygun olmaması ya da objektif olarak sahip olması gereken özellikleri taşımaması nedeniyle sözleşmeye aykırı olan maldır.” şeklinde yapıldıktan sonra ayıplı mal olarak kabul edilen mallar şu şekilde sayılmıştır: “Ambalajında, etiketinde, tanıtma ve kullanma kılavuzunda, internet portalında ya da reklam ve ilanlarında yer alan özelliklerinden bir veya birden fazlasını taşımayan; satıcı tarafından bildirilen veya teknik düzenlemesinde tespit edilen niteliğe aykırı olan; muadili olan malların kullanım amacını karşılamayan, tüketicinin makul olarak beklediği faydaları azaltan veya ortadan kaldıran maddi, hukuki veya ekonomik eksiklikler içeren mallar da ayıplı olarak kabul edilir.”

¹²² Keser (n 3) 241; Atamer ve Kurtulan Güner (n 15) 572 vd.

Ürün sorumluluğunun kurucu olgusu olan hatalı ürün kavramı ise, ürünün güvenli olmamasını ifade etmektedir. Görülmektedir ki ayıplı mal ve hatalı ürün kavramları içerik olarak aynı kavramlar değildir.

Ayıptan doğan sorumluluk, genellikle, bir sözleşme ilişkisine dayanmaktadır¹²³. Nitekim ayıptan doğan sorumlulukta taraflar arasındaki edim ve karşı edimden oluşan denklik ilişkisinin korunması amaçlanmaktadır. Seçimlik hakların tanınmış olması da sözleşmede amaçlanan dengenin yeniden tesis edilmesi amacıyla hizmet etmektedir. Oysa ürün sorumluluğu sözleşme dışı bir sorumluluktur. Bu bakımdan burada tarafların karşılıklı menfaatlerinin denkliği yerine, asıl amaçlanan, kişilerin vücut ve mal varlığı zararlarına karşı korunmak istenmesidir. Dolayısıyla ürün sorumluluğunda, üretici tarafından piyasaya sürülecek ürünlerin güvenli olmasına hizmet eden bir kurum söz konusudur¹²⁴.

Üründeki hatanın sebep olabileceği zarar riskleri; yaralanma, ölüm ya da malvarlığında bir hasar meydana gelmesi şeklinde ortaya çıkabilir¹²⁵. Üreticinin burada sayılan zarar riskleri dışında bir sebebe dayanarak sorumlu tutulması mümkün değildir. Söz konusu zarar riskleri, öncelikle ürünün alıcısı/ kullanıcısı olan kişiler için muhtemeldir. Diğer yandan ürünle teması olan ya da ürünle hiçbir ilgisi olmayan üçüncü kişilerin de zarar risklerinden etkilenmesi mümkün olabilir¹²⁶. Bu kapsamda üreticinin ürünün yarattığı risk alanına dahil edilebilecek olan herkese karşı sorumlu olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Ayıptan doğan sorumlulukta ise, ürün sorumluluğunun aksine, zarar riskleri sınırlandırılması yoluna gidilmemiştir. Öte yandan ayıptan doğan sorumluluk, yalnızca sözleşmenin tarafı olan tüketicinin başvurabileceği bir sorumluluktur.

Ürün sorumluluğu, esasen bir tazminat sorumluluğudur. Ancak ayıptan doğan sorumlulukta tazminat talebi seçimlik hakların yanında tali bir nitelik taşımaktadır¹²⁷. Bunun sonucu olarak ayıptan doğan sorumluluğun tüketici bakımından daha kapsamlı bir düzenleme olduğu söylenebilir¹²⁸.

B. Garanti Taahhüdünden Ayırt Edilmesi

Garanti taahhüdünde üreticinin, tüketiciye karşı garanti edilen süre boyunca satın alınan üründeki arızaların giderilmesi ya da bunların telafi edilmesi vaat edilmektedir¹²⁹. Garanti taahhüdü de esasen, bir sözleşme ilişkisine

¹²³ Havutçu (n 1) 35.

¹²⁴ Havutçu (n 1) 33 vd.

¹²⁵ Kırca (n 1) 153 vd; Aslan (n 1) 214; Gümüş, Şerh (n 1) 107; Aydos, Ürün Sorumluluğu (n 8) 176 vd; Kulaklı (n 1) 20.

¹²⁶ Yavuz (n 4) 1317; Sanlı ve Atamer (n 1) 782; Gümüş, Şerh (n 1) 107; Kulaklı (n 1) 5-6; Akçura Karaman (n 9) 313.

¹²⁷ Havutçu (n 1) 35.

¹²⁸ Zevkliler (n 66) 16.

¹²⁹ Havutçu (n 1) 42.

dayanır. Bağımsız bir hukuki ilişki doğurur. Bunun sonucu olarak tüketici, sözleşmenin diğer tarafı olan satıcıya karşı talepte bulunabilecektir. Garanti taahhüdünde, belirli bir süre söz konusu olup, süre bitince taahhüt artık hüküm ifade etmeyecektir. Oysa ürün sorumluluğu, garanti taahhüdüne oranla daha uzun süre koruma sağlayan bir sorumluluk türüdür. Ayrıca belirtmek gerekir ki, garanti taahhüdünün verilmiş olması, tüketiciye karşı ayıptan doğan sorumluluğu etkilemez. Tüketicinin ayıptan doğan sorumluluktaki seçimlik haklarını kullanabilmesi, garanti taahhüdündeki haklarını kullanabilmesini engellemez¹³⁰.

Garanti taahhüdünde, ulaşılmak istenen amaç, ürünün garanti süresi boyunca sorunsuz olarak kullanılabilmesidir. Bu ilişkide tüketicinin üründen tam olarak faydalanabilmesine yönelik menfaati korunmak istenmektedir. Fakat bu ilişki ürünün bir beden veya malvarlığı zararı doğurmayacağını veya buna karşı bir telafi sunulacağını içermemektedir¹³¹. Nitekim üründen kaynaklanan zararların garanti kapsamında olmayacağı genel olarak bu tür sözleşmelerde yer alır. Diğer yandan ürün sorumluluğunun koruma amacının esasen beden ve malvarlığı güvenliğinin sağlanması olduğu yukarıda da ifade edilmiştir.

SONUÇ

Ürün sorumluluğu kavramı, genel olarak, üreticinin piyasaya sunduğu ürünün hatalı olmasından dolayı meydana gelen zararı tazmin yükümlülüğünü ifade eder. Üreticinin ürün sorumluluğunu doğuran olgu, “güvenli olmayan ürün”dür. Ürünün hatalı olması, ürünün güvenli olmaması demektir; bir başka ifadeyle, ürünün güvenli olmasını etkileyen bir eksikliktir.

Ürün sorumluluğu hususunda çeşitli kanunlaştırma hareketleri bulunmaktadır. 85/374 sayılı Avrupa Konseyi Direktifi ve bu direktifin iç hukuka aktarılmasını amaçlayan Alman Ürün Sorumluluğu Kanunu, Ürün Sorumluluğu Hakkında İsviçre Federal Kanunu bunlar arasındadır. Türk Hukuku’nda da Direktif’e uyum sağlama çalışmaları kapsamında 7223 sayılı Ürün Güvenliği ve Teknik Düzenlemeler Kanunu kabul edilmiş, bu Kanun’a dayanarak Genel Ürün Güvenliği Yönetmeliği yürürlüğe girmiştir. Kanunun amacı göz önünde bulundurulduğunda, kamu hukuku yönünün ağır bastığı söylenebilir¹³². Oysa ürün sorumluluğu, özel hukuka ait bir meseledir. Ürün sorumluluğunun bir kanun hükmüyle ivedi olarak düzenlenmesi ihtiyacının giderilmesi mevzuatımız açısından olumlu bir gelişmedir. Ancak doktrinde de ifade edildiği üzere, ürün sorumluluğunun TBK’ya eklenecek bir kanun hükmü ile veya özel bir kanunla düzenlenmesi daha doğru olurdu¹³³. Ürün

¹³⁰ Havutçu (n 1) 44.

¹³¹ Havutçu (n 1) 45.

¹³² Ünal ve Kalkan (n 1) 63; Çelt (n 13) 86.

¹³³ Ünal ve Kalkan (n 1) 63.

sorumluluğu ve ürün güvenliği meselelerinin iki ayrı AB Direktif’ine ve üye ülkelerde özel kanunlarla düzenlenmelere konu olmasından hareketle, Türk hukukunda da özellikle tazminat sorumluluğu sisteminin bozulmaması amacıyla, bu ayrımın yapılması gerektiği ifade edilmektedir¹³⁴. Konunun artan önemi ve zarar görenlerin ihtiyaçları düşünüldüğünde, ürün sorumluluğunun, Alman ve İsviçre hukukunda olduğu gibi özel kanunla ayrıntılı bir şekilde düzenlenmesinin daha isabetli bir tercih olacağı kanaatindeyiz.

Ürün sorumluluğunun hukuki niteliği tartışmalıdır. Alman hukukunda hâkim görüş ürün sorumluluğunu tehlike sorumluluğu esasına dayandırırken, İsviçre hukukunda bu hususta fikir ayrılıkları bulunmaktadır. Türk hukukunda ürün sorumluluğunun tehlike sorumluluğuna yaklaştığı ifade edilmekle birlikte, 7223 sayılı Kanun düzenlemesi karşısında, bir kusursuz sorumluluk olarak kabul etmek isabetli olacaktır.

Ürün sorumluluğunun söz konusu olabilmesi için, güvenli olmayan ürünün piyasaya arz edilmesi, üründeki hatanın bir zarara sebep olması, nedensellik bağı ve üreticinin kurtuluş kanıtı getirememiş olması gerekmektedir. Güvenli olmayan ürünün ölçütü, bir kimsenin üründen beklemeye haklı olduğu güvenlik unsurunun eksikliğidir. Bu nitelikteki bir ürün piyasada ilk kez bulundurulduğunda ürünün olağan kullanımı sonucu bir zarar meydana gelirse ve söz konusu kullanım ile zarar arasında nedensellik bağı mevcutsa ürün sorumluluğu gündeme gelecektir. Ürün sorumluluğu kapsamında zarar gören maddi ve manevi tazminat talebinde bulunabilir. Direktif’te tazminatın miktarı birtakım sınırlamalara tabi tutulmuştur. Zarar görenin tazminat talebinin alt ve üst limitleri de Direktif’te belirlenmiştir. Ancak bu yönde bir düzenleme 7223 sayılı Kanun’da yer almamaktadır.

Ürün sorumluluğu ayıptan doğan sorumlulukla karıştırılmaması gereken bir kavramdır. Nitekim ürün sorumluluğunu doğuran olgu, hatalı ürünken; ayıplı maldan kaynaklanan sorumlulukta ayıplı mal kavramı önem arz etmektedir. Ürün sorumluluğu garanti taahhüdünden de ayrılması gereken bir kavramdır.

KAYNAKÇA

Akipek Ş, “Bedensel Zararların Tazmini Kapsamında Tüketici Hukuku Yönünden Ürün Sorumluluğu”, Yeni Gelişmeler Işığında Bedensel Zararların Tazmini, Cilt II, Türkiye Barolar Birliği Yayınları, Ankara 2016 23-38.

Akkayan Yıldırım A, “Kusursuz Sorumluluğun Özel Bir Türü Olarak Tehlike Sorumluluğu” (2012) 70 (1) İÜHFM 203-220.

Akçura Karaman T, *Üreticinin Ayıplı Ürünün Sebep Olduğu Zararlar Nedeniyle Üçüncü Kişilere Karşı Sorumluluğu* (Vedat Kitapçılık, İstanbul 2008).

¹³⁴ Çelt (n 13) 88.

Aksoy Dursun S, *Eşya Kavramı* (Onikilevha Yayıncılık, İstanbul 2012).

Aslan İY, *Tüketici Hukuku* (5. Baskı, Ekin Kitabevi, Bursa 2015).

Atamer Y ve Kurtulan Güner G, “Ürün Güvenliği ve Teknik Düzenlemeler Kanunu ile İmalatçının Sorumluluğu Konusu Türk Hukuku Açısından Çözülmüş Müdür?” (2021) 70 (2) Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 543-588.

Aydoğdu M, *Tüketici Hukuku Dersleri* (Adalet Yayınevi, Ankara 2015).

Aydos OS, *Ürün Sorumluluğu* (Adalet Yayınevi, Ankara 2009) (Ürün Sorumluluğu).

Aydos OS, “Ürün Sorumluluğu Risk Kontrolü” Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, (2013) XVII (1-2) 1785-1802. (Risk Kontrolü).

Canpolat Ö, “Üretici ve Sorumluluğu” (2013) 2 ABD 369-398.

Civan OE, “İş Sağlığı ve Güvenliğinde Üreticinin (İmalatçının) Yükümlülüğü ve Sorumluluğu”, Prof. Dr. Sarper Süzek’e Armağan, C II (Beta, İstanbul 2011) 2015-2061.

Çekin MS, *6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu Çerçevesinde Tehlike Sorumluluğu* (Onikilevha Yayıncılık, İstanbul 2016).

Çelt DÖ, “Ürün Sorumluluğunda Yaşanan Güncel Gelişme: 7223 sayılı Ürün Güvenliği ve Teknik Düzenlemeler Kanunu” (2021) 7 (1) Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 73-114.

Dalcı N, “TBK md. 71 Bağlamında İlaç Üreticisinin Tehlike Sorumluluğu” (2014) 114 TBB 49-78.

Dönmez Ü, “Türk ve Alman İlaç Hukukunda Hatalı Üretilen İlaçtan Doğan Sorumluluk ve Özel Sorumluluk Halleri” (2016) 7 (1) İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 381-406.

Durak Y, “Tehlike Sorumluluğu” (2014) 9 (1) Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 23-51.

Erlüle F, “Yapımcının Sorumluluğu” (2008) 14 (4) Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 303-340.

Frietsch E, “Die Produkthaftungs- Richtlinie der Europäischen Gemeinschaft und der Luftverkehr” (1987) 36 (2) Zeitschrift für Luft- und Weltraumrecht – German Journal of Air and Space Law 170-186.

Furrer A, “Produktesicherheit, Produktheftung und technische Normung”, *Produktsicherheit und Produkthaftung - Neue Herausforderungen für schweizerische Unternehmen*, Herausgeber: Fellmann, Walter/Furrer, Andreas (Stämpfli Verlag, Bern 2011) 1-22.

Guhl T ve Koller A, *Das Schweizerische Obligationenrecht* (9. Bası, Basel 2000).

Gümüş MA, *6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi*, C I (Madde:1-46) (Vedat Kitapçılık, İstanbul 2014) (Şerh).

Gümüş MA, “Türk Hukukunda Ürün Sorumluluğunun Yasal Temelleri” Medeni Kanun’un ve Borçlar Kanunu’nu 90. Yılı Uluslararası Sempozyumu, İstanbul 2016.

Hager G, “Umwelthaftung und Produkthaftung” (1990) (9) JuristenZeitung 397-409.

Hess HJ, *Produktheftung – Produktesicherheit* (Schulthess Verlag, Zürich 2021).

Havutçu A, *Türk Hukukunda Örtülü Bir Boşluk: Üreticinin Sorumluluğu* (Seçkin Yayıncılık, Ankara 2005)

İnal T, *Tüketici Hukuku* (3. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2014).

Kanışlı E, “Ürün Güvenliği ve Teknik Düzenlemeler Kanunu Uyarınca Üreticinin Sorumluluğu” (2020), 78 (3) İstanbul Hukuk Mecmuası 1413-1468.

Karaman T, “Üreticinin Sorumluluğu” Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Sorumluluk ve Tazminat Hukuku Sempozyumu (28-29 Mayıs 2009), 295-308.

Keser Y, *Ürün Sorumluluğu* (Seçkin Yayıncılık, Ankara 2021).

Kırca Ç, *Ürün Sorumluluğu* (Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara 2007).

Kırca İ ve Aydın R, “İnkişaf Riski – İmalatçının / Üreticinin Sorumluluğu”, Prof. Dr. Fikret Eren’e Armağan (Yetkin Yayınları, Ankara 2006) 679-692.

Köseayener A, “Akit Dışı Sorumluluğa Uygulanacak Hukuka İlişkin Roma-II Tüzüğü Tasarısında ‘Ürünlerden Doğan Sorumluluk’” (2004) I ABD 149-176.

Kulaklı E, *Ürün Sorumluluğu ve Ayıp Kavramı* (XII Levha Yayıncılık, İstanbul 2009).

Lanz M, *Die Haftung beim medizinischen Einsatz synthetischer Nanopartikel Beurteilung nach allgemeiner Verschuldens- und Produktheftung* (Schulthess Verlag, Zürich 2020).

Oğuzman MK ve Öz MT, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, (10. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2013).

Oğuzman MK, Seliçi Ö ve Oktay Özdemir S, *Eşya Hukuku* (Filiz Kitabevi, İstanbul 2013).

Öz T, “Üreticinin Sorumluluğu” (2007) 6 (2) İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 7-18.

Özcan Büyüktanır BG ve Okyar Karaosmanoğlu D, “Endikasyon Dışı (Off-Label) İlaç Kullanımından Doğan Zararlardan İlaç Üreticisinin ve Hekimin Hukuki Sorumluluğu” (2017) 8 (1) İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 153-198.

Özcan Büyüktanır BG, “Tüketicilerin ve Üçüncü Kişilerin Ayıplı Satılanın Kullanılması Nedeniyle Ortaya Çıkan Bedensel Bütünlük İhlali Halinde Manevi Zararlarının Tazmini” (2018) 67 (3) Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 495-534.

Paksoy MS ve Demir GA, “Üreticinin TBK m 71 Kapsamında Sorumlu Tutulması” (2013) LXXI (2) İÜHFM 299-316.

Sanlı KC ve Atamer Y, “Hukuk ve Ekonomi Perspektifinden İmalatçının Kusursuz Sorumluluğuna Dair Bir Değerlendirme”, Prof. Dr. Belgin Erdoğan’a Armağan (Der Yayınları, İstanbul 2012) 769-813.

Schwenzer I, *Schweizerisches Obligationenrecht Allgemeiner Teil* (6.Bası, Basel 2012).

Serozan R, “Tüketiciyi Koruma Kanunu Değişikliğinin Artıları ve Eksileri” (2003) 61 (1-2) İÜHFM 339-356.

Sirmen L, *Eşya Hukuku* (Yetkin Yayınları, Ankara 2014).

Sprau H, *Palandt Bürgerliches Gesetzbuch* (77. Bası, C H Beck, München 2018).

Straub W, *Produktheftung für Informationstechnologiefehler EU-Produktheftungsrichtlinie und schweizerisches Produktheftungsgesetz*, (Schulthess Verlag, Zürich 2002).

Tarman ZD, “Türk Hukukunda İmalatçının Sorumluluğuna Genel Bir Bakış” (2007) LXV (2) İÜHFM 299-316.

Temel E, “Alman Hukukunda İlaç Üreticisinin Özel Hukuk Sorumluluğu”, Prof. Dr. Fırat Özcan’a Armağan, C II (Turhan Kitabevi, Ankara 2010) 2053-2081.

Tiftik M, *Türk Hukukunda Tehlike Sorumluluklarının Genel Kural ile Düzenlenmesi Sorunu* (2. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2005).

Tiryaki B, “Avrupa Konseyi’nin 25.7.1985 Tarihli Direktifi’ne Göre Üreticinin Sorumluluğunun Şartları ve Tüketicinin Korunması Mevzuatı ile Mukayesesi” (2006) 55 (2) AÜHFD 229-248.

Üçışık G, “Tehlike Sorumluluğunun Genel Kural ile Düzenlenmesi”, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Sorumluluk ve Tazminat Hukuku Sempozyumu (28-29 Mayıs 2009), Ankara 2009, 127-145.

Ünal A ve Kalkan A, “Türk Hukukunda Ürün Sorumluluğu Üzerine Olan ve Olması Gereken Hukuka Dair Genel Düşünceler” (2019) (39) TAAD 45-76.

Widmer P, “Produktehaftung - Konzept und Umsetzung”, *Produktsicherheit und Produkthaftung - Neue Herausforderungen für schweizerische Unternehmen*, Herausgeber: Fellmann, Walter/Furrer, Andreas (Stämpfli Verlag, Bern 2011) 101-119.

Yıldırım A, “Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Tasarısı Taslağının Bazı Maddelerine İlişkin Değerlendirmeler” (2013) XVII (1-2) Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 1015-1047. (Değerlendirmeler).

Yıldırım MF “Genetiği Değiştirilmiş Ürünlerden Sorumluluk”, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Sorumluluk ve Tazminat Hukuku Sempozyumu (28-29 Mayıs 2009), Ankara 2009 233-262 (Ürünlerden Sorumluluk).

Yavuz C, “Tüketicinin Korunması Bakımından İmalatçının (Ürün) Sorumluluğu”, Prof. Dr. Mustafa Dural’a Armağan (Filiz Kitabevi, İstanbul 2013) 1316-1332.

Yücel Ö, *Türk Borçlar Kanunu’na Göre Genel Tehlike Sorumluluğu* (Seçkin Yayıncılık, Ankara 2014).

Zech H, “Gefahrdungshaftung und neue Technologien” (2013) (1) JuristenZeitung 21-29.

Zevkliler A, “Türkiye’de Tüketici Sorunlarının Özel Bir Yasa ile Düzenlenmesi”, Banka ve Tüketici Hukuku Sorunları Sempozyumu (XII Levha Yayıncılık, İstanbul 2010) 1-18.

Zevkliler A ve Aydoğdu M, *Tüketicinin Korunması Hukuku* (3. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2004).